

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE • ŠT. 6 • 5. FEBRUARJA 1954 • LETO XIII. • CENA 10 DIN

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

PO ZASEDANJU ZVEZNE LIUDSKE SKUPŠČINE

Stopnja demokratizma

je odvisna od gospodarskih sil socializma

Koncem minulega tedna je zasedala Zvezna ljudska skupščina. Pred nami so bogati plovci njenega dela. Oglejmo si jih: Skupščina je sprejela poslovnik, poslušala in odobrila je poročilo Zveznega izvršnega sveta o življenju zadnjih štirih let v naši domovini, za svojega novega predsednika je izbrala iz svoje srede tovariša Mošo Pijade in — izvolila je ponovno za predsednika Republike tovariša Tita.

S temi svojimi ukrepi je Skupščina krepko zasedla temelje svojemu bodočemu delu in iz njenih odločitev diha jasna, premočrna zasnova za bodočnost: neustrašno na delo za našo socialistično domovino.

To misel, s katero so bile sprejete vse odločitve skupščine, še posebej jasno očrtujeta dve stvari: Prvič, ponovna, soglasna izvolitev tovariša Tita, ki kot osebnost pomeni v našem delavskem gibanju idejo napredka, socializma, idejo vere in zaupanja v ustvarjalne sposobnosti delavskega rodu in njegove globoke človeške vrline, simbol nesebičnega proletarskega, ognjivega žrtvanja vseh svojih sil stvari socializma, in drugič Titova jasna beseda o značilnostih prehojene poti v zadnjih štirih letih.

Delavski razred je opravičil zaupanje družbene skupnosti. Pостоimo ob mislih, ki nam jih je tovariš Tito tokrat povedal, prislusnimo jim!... Če jim tenko in pazno prislušujemo, potem nam kot motto zazveni talnega misel, ki jo je Tito povedal ob koncu svojega poročila: »Mislim, da vse nas prežema velika radost, ko vidimo, da je delavski razred že do danes opravičil zaupanje družbene skupnosti, ki mu je zaupala sredstva za proizvodnjo — upravljanje tovarn in podjetij.«

Kako oblikujemo našo socialistično ureditev? Za naše delavsko gibanje je značilno, da praktično oblikuje sistem socialistične družbene in politične ureditve v naši domovini... V tem pogledu smo mnogo napravili in precej bogatih izkušenj smo si pridobili.

Kaj smo, recimo, napravili? Na to vprašanje tovariš Tito takole odgovarja: Dosegli smo spremembe v odnosu lastnine nad sredstvi za proizvodnjo, v družbenih in človeških odnosih, v odnosu državljanov do državne skupnosti in države do državljanov. To se pravi, dosegli smo spremembe v korenih družbene ureditve: tovarne so postale družbena lastnina, upravljajo jih pa proizvajalci. Seveda pa tega ni bilo brez znož dosegli in tudi ne brez naporov niti ne brez vztrajnega družbenega boja za te spremembe.

In kakšne izkušnje smo si pridobili? Predvsem smo spoznali, da se nov družben in političen sistem ne poraja že kar napravljen, tak kot bi si ga mi želeli ali zamislili. Treba ga je v življenjski praksi izoblikovati, v praktičnem življenju izklesati. Pri tem pa je nujno računati z določenimi materialnimi pogoji in z družbeno zrelostjo nas samih. (Tako pri najboljši volji, recimo, nimamo nič od tega, če si samo zamišljamo, kaj bi v socializmu vse rabili, pa če teh stvari ali sploh nimamo, ali pa imamo premalo. Vedno moramo namreč računati s tistim, kar imamo, da najbolj preudarno porabimo in kar lahko z našimi zmogljivostmi napravimo. Prav tako moramo vedno presojeti našo lastno družbeno zrelost in od obstoječega stanja stremeti naprej.) Obstojče gospodarstvo je treba izboljševati, gospodarske in družbene ustanove pa postopoma spreminjati, reorganizirati tako, da dobivajo nov značaj. Zato je bilo pri nas toliko reorganizacij in toliko sprememb. (Površni opazovalci in socializmu nenaklonjeni posamezniki menijo, da smo spreminjali

naše ustanove in reorganizirali naše organe zato, ker smo spoznali, da smo prej napravili slabo, in ne vidijo, da so te reorganizacije vodile od pododanega anarhičnega gospodarstva preko državnoadministrativne uprave do delavskega samoupravljanja, torej ne vidijo, da je v teh spremembah izražen naš družbeni napredek.) Seveda pa smo spoznali tudi to, da se je treba boriti za določene družbene spremembe. V tem boju pa je važno tole spoznanje: Družbena ureditev in njene oblike morajo iti v korak s premiki in napredkom v družbenih odnosih. Skodljivo in reakcionarno je

Starega revolucionarja in vnetega pobornika za delavske pravice — Mošo Pijado je Skupščina izvolila za svojega predsednika

zaostajati; enako pa je škodljivo in reakcionarno zaletavati se v neke neživljenjske plane, napravljene v domišljiji, ki jih življenju prav tako ni mogoče vsiliti, kot je na veliko nogo nemogoče natkniti otročje čevlje. Tako zalezanje lahko namreč samo škoduje mogočemu napredku: kdor tega namreč po stvarih, ki jih ne more doseči, potem ne pobere niti tistega, kar mu je na roko.

Kako smo delali za to, da bi čim plodneje oblikovali sistem naše socialistične ureditve?

O tem je rekel tovariš Tito tole: »To razdobje je dalo naši zgodovini in našim dnem primere velikih podvigov in ustvaritev na raznih področjih gospodarskega, družbeno političnega in kulturnega življenja. Bilo je vztrajnega ustvarjanja, čeprav smo ponekod naleteli na posamezne pa tudi na večje število primerov, ko ljudje niso bili na višini svojih državljskih in delovnih dolžnosti ter nalog niti dobe, v kateri žive.«

To je samo dokaz, da se tudi pri najboljši volji nismo mogli izogniti vplivu starih, sebičnih pojmovanj, raznih zmešanih in nezrelih »nazorov«, ki so po svoje vplivali tudi na neizpolnjevanje družbenih in delavskih obveznosti. Seveda bo tudi v bodoče treba računati s takšnimi podedi in naziranj in se boriti proti pogojem, ki jih porajajo, in proti naziranjem samim.

Temelji, na katerih je zasnovan naš družbeni sistem

V zadnjih štirih letih so se urejeje jasno izoblikovali temelji, na katerih ja zasnovan naš socialistični družbeni sistem. Ti so: družbena lastnina nad sredstvi za proizvodnjo, samoupravljanje delovnih ljudi v gospodarstvu in na drugih področjih družbenega udeještvanja in samoupravne komunne.

Na ta način smo dosegli, da delovni ljudje neposredno in po svojih organih odločajo o vsem našem družbenem dogajanju. Tako pa smo izvojevali, kot pravi tovariš Tito, »najvažnejšo politično zmago nad silami in težnjami državnega kapitalizma in birokratizma. Najvažnejši in, upravičeno lahko rečemo, zgodovinski korak, ki smo ga v tem času storili, je v tem, da smo ne samo obvladali te sile in težnje, marveč smo postavili temelje za stalen in dosleden proces osvobajanja ljudske družbe od administrativnega šabloniziranja, etatiistične (državne) togosti in birokratske samovolje.«

Raven demokratičnosti je odvisna od stopnje razvitosti gospodarstva in družbene zrelosti upravljalcev

To je seveda plod našega dosedanjega boja in dela. Po družbeni vrednosti to ni majhna stvar. Mi smo namreč kaj kmalu spoznali, da se nov, socialističen družbeni sistem ne more razvijati nasilno, zato smo se tudi odrekli sovjetskim metodam in smo izbrali svojo lastno pot. S tem seveda ni rečeno, da smo se odpovedali

Naš tovariš Tito je bil ponovno izvoljen za predsednika Republike

ostrim meram proti posameznim trgovskim nasprotnikom socializma, kadar skušajo povzročiti napredku škodo. Toda v načelu se novi socialistični odnosi ne oblikujejo s silo, ampak v krilu čimbolj demokratičnih metod. Ta spoznanja in obstoječe družbene možnosti so obrodile pri nas delavsko samoupravljanje, ki predstavlja dejansko najdemokratičnejšo obliko ustvarjanja novih socialističnih odnosov. Seveda pa je raven te demokratičnosti odvisna od stopnje razvitosti gospodarstva in stopnje družbene zrelosti nas samih — upravljalcev. Iz teh okvirov se ne da skočiti. Kakor je res, da sta dosedanji gospodarski razvoj in naša družbena zrelost omogočila uvedbo delavskega samoupravljanja, tako nam prav ta dva činitelja postavljata tudi določene okvire, meje. Preko teh okvirov pa se ne da, ker zgubi demokracija kot oblika boja za socializem, svoj smisel, postane neka prazna fraza, oddvojenaa od konkretnih družbenih stremeljenj. Tako »demokracija«, če jo lahko še potem tako imenujemo, pa izrabijo le tisti, ki jim gradnja socializma ni po volji, in bi radi vanjo vnesli zmedo. Tisti, ki bi radi »demokracijo« za neke svoje družbene smotre, različne od socializma.

V tako smer je v zadnjem času zaneslo pri nas neke omahljivce, ki so se začeli ogrevati za neko »splošno« demokracijo, demokracijo, ki bi bila za vse, ki bi bila sama sebi namen. Ti zanešenjaki so svoje teorije razvi-

jali tako, kot da pri nas sploh ni več nasprotnikov socializma, kot da ni nikakih zaostalih in kvarnih družbenih nazorov, kot da so vsi ljudje že na zelo visoki stopnji socialistične zavesti, kratkomalo, da je že vse z vsem svojim bistvom zavzeto za socializem, tudi bivši priganjalci delavskega razreda in da bo socializem stekel kot po maslu. Zato so ti zanešenjaki tudi svetovali, naj se ukinejo vse tiste organizacije in ustanove, ki so doslej nosile glavno breme boja za socializem in ki ga nosijo še danes. Seveda v celoti pa so pozabili na delavski razred.

O teh naziranjih je tovariš Tito dobesedno takole dejal: »Prav taki najnovejši pojavi v našem družbenem življenju dokazujejo nujnost budnosti in sile, da bi preprečili takšnim in sličnim elementom njihovo škodljivo delo. Taki in slični elementi lahko povzročijo največ škode hitrejšemu demokratičnemu razvoju in to je edino, kar lahko dosežemo, toda dovolj, da se vidi potreba za odločno borbo proti njim.«

Seveda je moč demokracije izražena prav na drugačen način, kot menijo ti zanešenjaki. Moč naše demokracije, pojasnjuje tovariš Tito, sleži torej in mora ležati v prvi vrsti v obstoječih materialnih osnovah, v stopnji socialistične zavesti državljanov, v našem sistemu upravljanja v tovarnah in podjetjih od strani samih proizvajalcev, v vse bolj širokem sodelovanju in vplivu

državljanov v celotnem družbenem življenju in razvoju, v tem, da gredo ustvarjalne dobrine v prvi vrsti v korist najširših delovnih ljudi, ki na kakršen koli način te dobrine tudi ustvarjajo... nova družba se ne more niti oblikovati, še manj pa realno graditi z laždemokratičnim fraziranjem in doktrinamj o avtomatskem, spontanem družbenem razvoju, marveč zaradi te enostavne resnice, ki nam kaže, da je stopnja demokratizma odvisna od gospodarskih sil socializma. Kdor hoče tudi resnično demokracijo, ta ne more nikdar obrniti hrbtna tej družbeni zakonitosti. Kdor pa zavestno ali nezavestno podcenjuje, ali ne pozna te zgodovinske zakonitosti, izgublja bitko i za socializem i za demokracijo.«

Ne bo več treba bistveno menjati organizacijskih in ustavnopravnih oblik

Za preteklo dobo je značilno to, da smo izoblikovali kolikor toliko jasne temelje naše socialistične ureditve. Zato nam v bodoče ne bo več treba bistveno menjati obstoječih organizacijskih oblik in ustavnopravnih norm. Sedaj je pred nami obdobje, ko bomo poklicani predvsem razširiti in izpopolniti obstoječi družbeni sistem. To bo seveda terjalo od organov in vseh nas bolj mirno, solidno, vsestransko preudarno delo in odločitve. In po vsem tem se bosta razlikovali doslej prehojena doba z dobo, ki je neposredna pred nami.

To so nekako splošne misli iz poročila tovariša Tita Skupščini. Poleg tega pa je tovariš Tito v svojem poročilu osvetlil posamezna področja družbene dejavnosti, navedel uspehe in opozoril na probleme, o čemer bomo podrobneje pisali v naši naslednji številki.

CLEN 13. UREDBE O ZAKLJUČNIH RACUNIH ZA L. 1953 SPREMENJEN

Želja se jim je izpolnila

V predzadnji številki našega lista smo poročali o želji trgovskih podjetij, da bi gospodarski organi spreminili določila 13. čl. uredbe o zaključnih računih.

Zvezni izvršni svet je upošteval pripombe trgovskih podjetij in s posebno uredbo spremenil 13. člen uredbe o zaključnih računih za leto 1953.

Trgovska podjetja smejo poslej, po izvršenem obdavčenju, izplačati zasluzke in sicer največ v višini do 50% zneska med ustvarjenim in povprečnim skladom za plače. Izplačila ne smeje presegati več kakor 25% nad povprečnim skladom za plače za doseženi delovni čas, pri čemer je treba upoštevati tudi ostale izdatke, ki bremenijo sklad plač. Trgovska podjetja smejo tako izplačati plače za čas od 1. januarja do 7. novembra lani.

Za čas od 7. novembra do 31. decembra 1953 pa lahko podjetja izplačajo zasluzke največ do višine povprečnega sklada plač.

TITU V POZDRAV!

Delavska srca so vzkipela v gibanju in graditvi socializma svojem revolucionarnem delu ponosu: tovariš Tito, sin delavstva v ospredje edinstvena boril proti vsem tistim, katerih skega rodu in njega revolucionarna vest, je bil soglasno izvoljen za predsednika naše socialistične Republike... preki deželi, marveč tudi daleč prek njenih meja. To je mož, ki ga je vzgajala in dvignila veliko in odgovorno dolžnost Partija delovnih ljudi, mož, ki biti predsednik naše mlade so- je vse svoje življenje posvetil socialistične Republike, če ne boju delavskega razreda in denjemu, ki mu v delavskih gru- lovnega ljudstva za njuno bolj- diih utriplje zvesto plebejsko še in srečnejše življenje. Mož, srce, ki mu nemirna, vedno s čigar imenom in junaškim snujoča, prodorna proletarska bojem je povezana vsaka naša go, postal je posebljenost nji- misel nenehno išče skozi čeri zmaga skozi desetletja in ki je in prepade naše dobe kar se da vse svoje sile in sposobnosti varnih potov največjim ustvar- rodu, zgraditvi bratske skup- nosti narodov Jugoslavije, ohr-

O Titu je tov. Djuro Pucar nitvi svobode naših narodov in pred najvišjim našim predstav- neovdvisnosti naše dežele, socia- ništvom, pred Zvezno skupšči- lizmu in socialistični demokra- no, takole spregovoril: »V naj- ciji, miru na svetu ter enako- novejši zgodovini naših naro- pravnosti med ljudmi in na- tudi željo vseh pobratenih na- dov, v našem revolucionarnem rodi. Mož, ki se v vsem roduv socialistične Jugoslavije.«

Novica o izvolitvi Tita res ni prišla, ni mogla priti nepričakovano: Vsi smo jo pričakovali. In vendar, ko smo zvedeli zanjo, smo se je od srca razveselili. Mnogo premalo bi bilo reči, da nas je samo razveselila. Naša radost je namreč prepojena s proletarskim ponosom na našega delavskega druga in njegova izvolitev za predsednika Republike nam vliva kleno gotovost, ki je za veliko ustvarjalna dela tako potrebna, da bodo vsa naša početja, vsi naši napor, trud in znoj, posvečeni tudi v bodoče kot doslej, koristim socializma.

To je občutek, ki daje naši radosti ob izvolitvi Tita za predsednika Republike, človeški, neizbrisen pečat. Zato pošiljamo vsi delavci našemu Titu iskren delavski pozdrav!

Tovariš Tito je vodil delavski razred, z njim pa tudi naše narode v dneh njihove najnovejše zgodovine in z njimi izbojeval največjo njihovo zmagovito, neodvisnost in socializem.

Tito je zdaj osebnost, ki bo najbolj varno in najbolj uspešno tudi v prihodnje vodila naše narode. Ponosni smo, da s tem, ko predlagamo tovariša Tita za predsednika Republike, izražamo ne le željo in razpoloženje tega visokega doma, marveč tudi željo vseh pobratenih narodov socialistične Jugoslavije.

ČEMU SO POTREBNI SINDIKATI?

Neka sindikalna podružnica v Zagorju je imela svoj letni občni zbor. Polagali so obračun svoje pretekle dejavnosti, prikazovali so članom svoje uspehe in nesp...

čitamo (šele tedaj sem opazil, da drži v roki »Delavsko enotnost«) članek »Čemu so nam sindikati potrebni?«

Prišel je brati, polagoma, polglasno! Kmalu so ga prekinili. Nekemu mladincu ni bilo jasno, čemu primerjava s sindikati v prejšnjih časih.

V IMENU DEMOKRACIJE?

Nastala je tišina. Nihče se ni več oglašil. Vse je čakalo, kaj bo dejal predsedujoči.

Med krajevnim sindikalnim svetom na Bledu in okrajnim sindikalnim svetom na Jesenicah se je nekaj zataknilo zaradi skla-

Centralni svet ZSJ je lani določil, da je treba petino sindikalne članarine ločiti v sklad za pomoč brezposelnim članom sindikata.

dinarjev. Po nasvetu Centralnega sveta naj bi sindikalni sveti ti denar iz lanskega leta porabili za kulturno-prosvetno dejavnost, za investicije, nekaj pa naj bi ga dali v rezervni sklad organizacije.

Jeseniški okrajni sindikalni svet se je namenil, da bo pripravil široko zasnovano tekmovanje »Svoboda in drugih delavskih prosvetnih društev. To pravzaprav niti ni tekmovanje v ožjem pomenu besede, marveč gre za vrsto kulturnih in prosvetnih prireditvev, ki naj bi vzbudile zanimanje za to vrsto društvene dejavnosti po vseh, tudi zaostalejših krajih.

Okrajni svet je predlagal krajevnim svetom, naj bi polovico sklada za brezposelne namenili v ta namen, druga polovica pa naj bi ostala krajevnim svetom.

Pozneje je tudi blejski sindikalni svet soglašal s tem predlogom. Na zadnji seji okrajnega sveta pa je njegov zastopnik sporočil, da je krajevni svet sklenil, da mora dobiti ves denar, kar so ga nabrali na njegovem področju v sklad za pomoč brezposelnim.

Če ostali krajevni sveti za to, da namenijo polovico preostalega lanskega sklada za pomoč brezposelnim za tekmovanje delavskih prosvetnih društev, blejski pa bi imel rad denar le za svoje društvo. Vodstvo blejskega sindikalnega sveta bi moralo svoje stališče utemeljiti s tehničnimi razlogi.

Zakaj je bil blejski krajevni svet na napačnem stališču?

Če ostali drugega, je grdo, če so vsi ostali krajevni sveti za to, da namenijo polovico preostalega lanskega sklada za pomoč brezposelnim za tekmovanje delavskih prosvetnih društev, blejski pa bi imel rad denar le za svoje društvo.

KJE SO VZROKI, DA JE TEKSTILNA INDUSTRIJA V ZADNJI SKUPINI

Ko smo zaprosili tajnika Republiškega odbora sindikata tekstilnih delavcev Slovenije tovariša Staneta Glasa, da bi povedal, kakšno stališče ima Republiški odbor do razvrstitve tekstilne industrije o osmo skupino, je dejal:

»Republiški odbor se ne more strinjati s predlogom, da bi bila tekstilna industrija razvrščena v osmo skupino. Po prvem osnutku, ko so bile gospodarske panoge razdeljene v pet skupin, je bila tekstilna industrija v četrti. Kakšni so razlogi, da je sedaj naša industrija razvrščena v osmo skupino?«

V tekstilni industriji so bili delavci doslej najnižje plačani. To smo tekstilni delavci tudi razumeli, saj se je okrog 34% vsega državnega proračuna stekalo iz tekstilne industrije, da smo lahko gradili težko industrijo. Sedaj mislimo, da je prišel čas, ko je treba to nesorazmerje odstraniti.

Naš predlog je, da dobe delavci tekstilne industrije prav takšne zasluge kot leta 1953, to je, da bi bila tekstilna industrija razvrščena v glavno in šeststo skupino, nekaj pa tudi v peto.

Republiški odbor je predlagal Republišnemu svetu sindikatov

Slovenije takole razvrstitev tekstilne industrije:

- a) tovarne klobukov v peto skupino,
b) tovarne nogavic s cotton stroji prav tako v peto,
c) ostala tekstilna industrija brez konfekcije v šesto skupino in
č) konfekcija v sedmo skupino.

Svoj predlog takole utemeljujemo:

V tovarni klobukov je kvalifikacijski sestav približno pol na pol. Polovico je kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev, ostali pa so nekvalificirani in polkvalificirani. Delo je zelo neždravo, saj je skoraj 80% zaposlenih obolelo zaradi dela z živim srebrom. V tovarnah nogavic s cotton stroji je priložna doba precej daljša kot drugod in znaša od tri do pet let. Razlog, da bi ostale tekstilne tovarne uvrstili v šesto skupino, je poleg tega, da so bili tekstilni delavci doslej najslabše plačani, še v tem, da potrebujemo v tekstilni industriji precej inženirjev in tehnikov.

Po predlogu Republiškega odbora bi znesel sklad plač milijardo 926 milijonov dinarjev. Razlika v primeri s tarifnimi postavkami leta 1953 znaša okrog 8 milijonov dinarjev. Pri tem še nismo upoštevali, da bo letos okrog 1000 delavcev več zaposlenih kot lani, ker predvidevajo, da bo letos proizvodnja večja in boljše izkoriščanje strojnega parka.

Ko je bil objavljen odlok o uporabi planskih instrumentov, sta se sestali posebni komisiji v mariborskem in kranskem bazenu. Ti sta se postavili na stališče, da tekstilni industriji ni mesta v osmi skupini.

TEŽINA IN ZNAČAJ DELA NAJ BOSTA MERILO ZA RAZVRSTITEV PODJETJ V SKUPINE

Delavski svet in sindikalna podružnica delavcev steklarne »Boris Kidrič« v Rogški Slatini se ne strinjata z razvrstitvijo njihovega podjetja v VII. skupino. Menita, da so gospodarski organi pri razporeditvi steklarskih podjetij v skupine spregledali značaj dela steklarn sploh, predvsem pa značaj dela njihove tovarne, ki je bistveno drugačen od drugih steklarn. Zato predlagata naslednje:

a) Steklarstvo je treba v splošnem razporediti v višje skupine.
b) Upoštevat je treba značaj ročnega dela.

Steklarne s popolnoma ročnim delom naj bi razporedili za skupino višje kot steklarne s pol avtomatsko in avtomatsko proizvodnjo.

Delavski svet in sindikalna podružnica steklarne Rogška Slatina utemeljujeta svoj predlog s temi podatki:

Proizvodnja luksuznega stekla zahteva predvsem ročno delo, ki prehaja že v obrtniški oziroma v umetniški značaj dela. Razen tega delajo steklarji v zelo težkih pogojih dela.

Steklarji ročno oblikujejo (pihajo) steklo v neposredni bližini peči, kjer je 1250 C vročine. Steklar mora svoje delo opravljati zelo hitro, sicer se mu steklena masa ohladi. Seveda mora imeti primerno strokovno znanje, ki si ga pridobi z dolgoletnim delom in s potrebno strokovno izobrazbo. Ker dela delavci v veliki vročini, popije veliko vode in vdihava žveplene pline, se organsko kaj kmalu izčrpa.

Delo v brusilnici je prav tako težko. Lukuzno steklo ročno brusijo na železnih ploščah s kremenčevim peskom, karborundom in na aluminosilikacijevih ploščah. Pri brušenju se plošče obrabijo in brusilec vdihava prah teh plošč, pomešan s steklenim prahom. Čeprav popije precej vode, to ne

prepreči vdihavanje prahu. Zato vsi brusilci bolehalo na pljučni bolezni (silikozi). Razen tega je brušenje zelo naporno. Brusilec ima vedno mokre roke (toda je topla od 4 do 15°), v rokah pa drži tudi do 8 kg težke steklene predmete. Ščasoma mu omrtvojuje mišice na rokah in okončine so vedno bolj okorne. Prav tako naporno je tudi graviranje predmetov.

Pihanje, brušenje in graviranje stekla ter dekorativno slikanje (prenašanje barv na steklo s čopičem ali peresom) opravljajo lahko le tisti delavec, ki ima potrebno strokovno izobrazbo. Zato je razmerje med visoko kvalificiranimi in nekvalificiranimi delavci že sedaj veliko. V podjetju je že sedaj zaposlenih 47% visoko kvalificiranih in kvalificiranih delavcev. Po opravljenih strokovnih izpitih pa bo to razmerje še večje. V podjetju bodo imeli zaposlenih 60% visoko kvalificiranih in kvalificiranih delavcev.

Po mnenju delavskega sveta in sindikalne podružnice sta dva razloga dovolj tehtna za razvrstitev steklarne Rogške Slatine v višjo skupino.

KAM VODI TAKŠNA RAZPRAVA?

Prebram, zapisnik seje neke sindikalne podružnice delavcev kovinskega podjetja. Odborniki razpravljajo o letošnjem tarifnem pravilniku oziroma o tarifnih postavkah. Eden od odbornikov predlaga tole: »Če bo treba znižati tarifne postavke, jih znižajmo v večjem odstotku pri tistih, ki imajo višje tarifne postavke.«

bornika so očitno vsi prešlih. Ta je predlagal, da je treba pri izdelavi tarifnega pravilnika oziroma pri določanju tarifnih postavk predvsem upoštevati strokovnost delavcev.

Kam vodi takšna razprava, takole shematično zniževanje ali zviševanje tarifnih postavk? Na to vprašanje lahko odgovorimo takole: Odborniki ne vrednotijo pravilno delo na delovnem mestu. Ne zavedajo se, da so še vedno razlike v vrednosti dela. Če bi odmerjali zasluge po nekih progresivnih lestvicah ali odstotkih in ne bi upoštevali vrednosti dela na določenem delovnem mestu, bi marsikomu prizadejali krivico. Gre torej za pravilno vrednotenje dela na delovnem mestu in ne za avtomatično zviševanje ali zniževanje tarifnih postavk.

Takšna razprava o zniževanju tarifnih postavk tudi govori o tem, da upoštevajo odborniki obračunske zasluge že kot dejanske prejeme, ne pa kot merilo za delitev družbenega dohodka.

Ali volite na občnih zbora ZAUPNIKE DELAVSKE ENOTNOSTI JAVITE NAM IMENA IZVOLJENIH UPRAVA

OSTALI BOMO NA LANSKOLETNIH POPREČJIH

Naš sodelavec je naprosil tajnika Republiškega odbora sindikata trgovskih delavcev in uslužbencev Slovenije tovariša Marka Jurna, da bi mu povedal, kakšni so predlogi Republiškega odbora k zveznemu odloku o uporabi planskih instrumentov v l. 1954.

kvalificiranih delavcev. Železninar-grosist ima opravka z okrog 60.000 artiklov, v trgovini z barvami in laki je naporno in zdravju škodljivo delo, v tehnični trgovini pa je potrebno zelo veliko znanje. Pri »Tehnometalu« na primer mora prodajalec poznati vse vrste jekla, krogličnih ležajev, orodja, nadomestne dele za stroje in kupec ne pove: dajte mi artikel številka ta in ta, marveč pove, kakšen del mu manjka pri stroju. To mora vedeti prodajalec, če mu hoče ustreči. Isto je pri podjetju »Slovenija-avto«, kjer imajo rezervne dele za motorna vozila vseh mogočih znamk in tako dalje.

»Vsekakor ne razumem tega, da bi se plače znižale. Proizvodnja je lani precej porasla, večji je tudi narodni dohodek, potrošni sklad naj bi bil torej vsaj isti. Če gre pri tem le za uravnavanje medsebojnih odnosov v tarifni politiki, potem je to prav, kajti tudi sistem plač v trgovini ni posevem urejen.

Lani na primer je veljal isti povpreček za vse panoge trgovine, tako za notranjo kot zunanjo trgovino, kakor tudi za železnino, tehnično trgovino itd. Vendar pa ni v vseh panogah potrebna enaka strokovna kvalifikacija, pa tudi težina dela ni ista.

Po našem predlogu naj bi grosisti ostali v peti skupini. Med njimi je namreč 57,5 odstotka kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev. Vsi detaljisti, poleg njih še grosisti z železnino, barvami in laki ter tehnični trgovinci pa naj bi bili v četrti skupini. Torej za grupo višje. Tu je tudi precej višje razmerje med kvalificiranimi in polkvalificiranimi delavci, saj je skupno 62,6 odstotka kvalificiranih in visoko-

Predlagamo tudi, naj bi izvozna in uvozna podjetja razvrstili namesto v četrto v tretjo skupino. Tu imajo 28,5 odstotka ljudi z višjo strokovno izobrazbo, 40 odstotkov pa je kvalificiranih oziroma s srednjo strokovno izobrazbo. Uslužbenci v teh podjetjih morajo obvladati najmanj en tuj jezik. Ostala trgovska podjetja naj bi ostala v isti skupini kot predvideva odlok o uporabi planskih instrumentov, seveda če gre le za odnose trgovine do industrijskih in drugih gospodarskih panog. Stevilke povedo pa še nekaj drugega.

Po do sedaj veljavni razvrstitvi (stodstotne neobdružene plače) bi bil sklad plač v trgovini manjši za 115 milijonov dinarjev v primeri z lanskimi tarifnimi postavkami. V primerjavi z letom 1952 pa za 6.033.000 din. To pa zaradi tega, ker je bila lani aprila priznana kvalifikacija tudi trgovskim pomočnikom. Dolej so bili ti le nižji strokovni uslužbenci. Prav zaradi tega je primerjava v trgovini realna samo z letom 1953. Menim, da z takšen skok navzdol v zasluzkih delavcev in uslužbencev v trgovini težko razumljivo.

Ko prebereš »Delavsko enotnost« jo posodi tudi svojemu tovarišu!

OB ROBU DOGODKOV

TEDEN DNI V BERLINU

DVA OBRAZA BERLINSKE KONFERENCE

Oči vsega sveta so te dni uprte v Berlin, kjer zasedajo zunanji ministri Amerike, Sovjetske zveze, Anglije in Francije. Vsi svetovni časopisi ocenjujejo to zasedanje in ugibajo, kakšni bodo njegovi uspehi ali pa neuspehi. Mnogo jih je, ki trdovratno trde, da konferenca ne bo prav nič prispevala utrditvi miru v svetu in ublažitvi mednarodnih odnosov. In spet jih je mnogo, ki upajo, da bo Berlin most, po katerem bodo lahko zahodni in vzhodni vemožeji varno prišli čez naraslo deročo reko svetovnih nasprotij. Komu bi verjeli? Poskušajmo sami oceniti minule dni berlinske konference in poiskati odgovor na to vprašanje.

Za prvi sestanki zunanjih ministrov so ponovno potrdili velike razlike v pogledih vzhodnih in zahodnih državnikov. Sovjetski zunanji minister se je uporno zavzemal, da bi v Berlinu najprej razpravljali o vseh ukrepih, ki so potrebni za ublažitev mednarodne napetosti, in se dogovorili o konferenci šefov petih veselih, med katerimi bi bil tudi kitajski Mao Ce Tung. Razen

nasprotujejo sestavi vsenemške vlade pred splošnimi parlamentarnimi volitvami, nasprotujejo...

Torej: zvrhan koš različnih pogledov in želja, ki so si tako nasprotni in tako daleč narazen kot severni in južni tečaj. Površni opazovalec je našel ta nasprotja in prerokoval berlinski konferenci neuspeh. In ko je silal pikre uvodne besede Molotova in nič manj pikre odgovore Dullesa, Edna in Bidaulta, je na ves glas trdil, da so se njegova prerokovanja uresničila. Vendar so takšne trditve, milo rečeno — površne. Zakaj?

Res so mednarodne konference važne za razvoj odnosov v svetu, toda nikoli niso bile in tudi ne bodo odločno činitelj v mednarodnih odnosih. Odločilen je pravzaprav sam mednarodni položaj, odnosi sil v svetu, težnje teh sil itd. Konference so vedno bile in bodo le verna slika tedanjega mednarodnega položaja. Udeleženci take konference so podobni slikarju, ki je prenesel na platno pokrajino pred seboj. Uspeh teh konferenc je v tem, da odrede okvire, v katerih se bo gibal bodoči razvoj, kategera temelji že obstajajo v tedanjem mednarodnem položaju.

Zaradi tega se tudi ne moremo strinjati z onimi, ki so pričeli govoriti štirih zunanjih ministrov in ugotovili, da se bo berlinska konferenca slabo končala. Ti govori (čeprav važni in

pomembni) vendarle preveč diše po propagandnih željah. Vrniti se torej moramo k oceni mednarodnih odnosov. In ti se v zadnjem obdobju ne zaostrojujejo. Opazujemo lahko celo težnje k popuščanju. Kot potrdilo te trditve bi že lahko navedli nekaj dejstev: Od premirja na Koreji do sovjetsko-ameriških razgovorov o atomski energiji.

Vendar se »hladna vojna« še ni končala. Do danes še niso dokončno rešili niti enega važnega mednarodnega vprašanja. In ogromno je spornih področij in problemov, ki jih niti začeli niso reševati. Z eno besedo — mednarodni odnosi so še vedno zelo zapleteni in nasprotja (posebno nasprotja med vesilami) so še vedno zelo velika.

Ne moremo trditi, da v zahodnih prestolnicah, pa tudi v Kremlju, niso stili hladne vojne. Velešile so danes pripravljene ublažiti mednarodna nasprotja, toda tako, da bi pri tem »pomirjevanju« čimmanj izgubile in čimveč pridobile. Nekdo bi moral plačati ceno za pomiritev. Zgodovina nas uči, da so se veslele doslej vedno pogodile v škodo malih narodov. In tudi danes lahko opazimo takšne želje. Pri vseh: pri Američanih in Angličanih, pri Rusih in Francozih.

Takšen je torej položaj, ko se v Berlinu sestajajo zunanji ministri. Ni kdo ve kaj rožnat, posebno za male narode ne. Berlinska konferenca je rezultat

Z OBČNEGA ZBORA SINDIKATA JESENIŠKE ŽELEZARNE

ZBOROVANJE UPRAVLJAVCEV

Niso se mogli odločiti, da bi poslali delavce sedaj, ko primanjkuje električne energije, na dopust. — Vsak 21. delavec je član delavskega organa upravljanja. — Proizvodnost dela močno narasla. — Kakšno stališče so zavzeli do kvalifikacij. — Lani najnižji odstotek nesreč po osvoboditvi. — Krivično stališče do poročenih žena.

V soboto, 30. januarja, se je zbralo 211 od 228 izvoljenih delegatov občnega zbora tovarniškega odbora sindikata metalurgov jeseniške železarne.

Zasedali so predstavniki največjega kolektiva v Sloveniji, saj šteje jeseniški kolektiv danes okrog 6500 članov. V takšnem podjetju imajo seveda vrsto težav, tudi uspehov ne manjka in je težko vse naštet, kaj šele podrobno osvetliti. Oglejmo si zato le nekatere.

Lani aprila so izvolili delavske svete tudi po obratih. Vsak član centralnega delavskega sveta je obenem tudi član obratnega sveta. Na vsakih 21 članov kolektiva je en član delavskega organa upravljanja. To se je torej že močno približalo vsakemu članu kolektiva. Njihova razredna organizacija, sindikat, je zares organizacija upravljalcev. Številke kažejo, da je res tako. Pri plavžih je narasla proizvodnja od 85.000 ton v 1951. letu na 111.000 ton leta 1953. Medtem ko je prišlo 1950. leta 354 ton na zaposlenega, jih je bilo 1953. leta že 457. V jeklarni, na primer, se je povečala proizvodnja od 124.000 ton leta 1939 na 220.250 ton 1953. leta, proizvodnost dela pa je narasla od 29,6 ton na moža leta 1939 na 34,4 tone leta 1953.

Vendar so v delavskem upravljanju tudi slabe strani. Centralni delavski svet se tudi po dva meseca ni sestel. Otrsel se je drobnih nalog, v tako dolgi dobi pa se je nabralo precej tudi važnih, ki jih na zasedanju niso utegnili dodobra proučiti. Tako se je zgodilo prav zadnjič, ko so govorili o tem, kaj naj bi ukrenili spričo pomanjkanja električne energije. V dvajsetih dneh obratuje železarna le z 80% zmogljivosti, samo na plavžih so izgnili 5000 ton grodla. Delavski svet ni našel vsestransko zadovoljive rešitve. Sklenil je, da je treba delavce iz tistih obratov, ki delajo z zmanjšano zmogljivostjo, premestiti na druga mesta. Takšen premik delovne sile je, razumljivo, povzročil tudi delno dezorganizacijo proizvodnje, saj je ponekod prišlo na nova delovna mesta tudi samo polovico ljudi. Nekateri delavci so, ko so sprevideli, da bi morali delati na mrazu, zahtevali, naj jih puste na dopust. Uprava podjetja pa stoji na stališču, da je treba sklep delavskega sveta spoštovati kljub temu, da povzroča škodo, in graja tiste delavce, ki hočejo in ga ne dopust. V tem položaju bi niso najbolj smotno, če bi poslali delavce sedaj na dopust, namesto da bi jih poletli, ko bo dovolj

Obnova ceste Ljubljana—Koper

Podjetje »Slovenija-cesta«, ki modernizira ceste v jugoslovanski coni SLO, nadaljuje z delom tudi pozimi. Cesto Ljubljana—Koper bodo prenovili, razširili in znatno skrajšali. Ko bo gradnja pri kraju, bodo Ljubljančani lahko že v dveh urah v Koper, medtem ko traja vožnja sedaj tri in pol ure. Ker je med cono B in naslednjem velikim prometom, pričakujejo, da bo ta cesta amortizirana v sedmih letih.

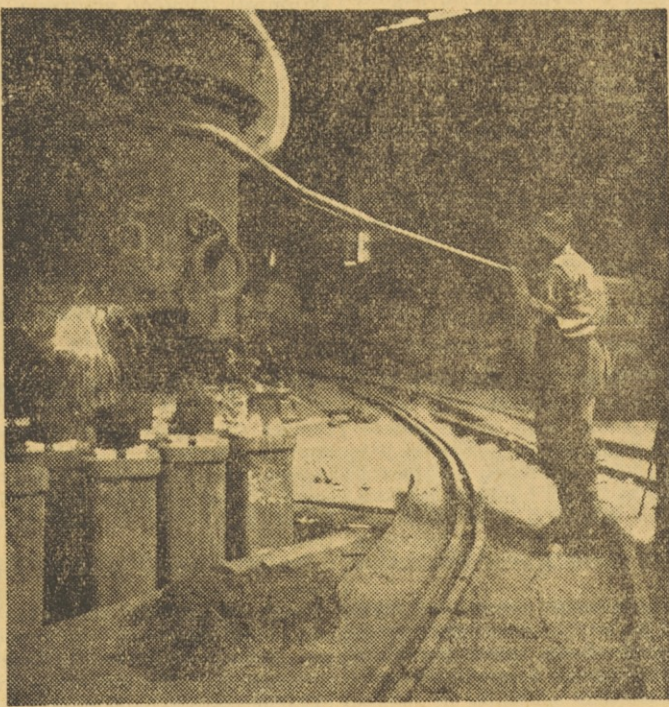
tega položaja in na njej so se že pokazala vsa nasprotja, ki so jo rodila. Drugače tudi biti ne more.

Ze prva zasedanja v zahodnem delu Berlina so pokazala, da so vse velesile pripravljene popuščati, čeprav so to popuščanje zakrivale za kopico očitkov. Spominjam se, da so namestniki zunanjih ministrov uporabili 1951. leta v Parizu nekaj sto sej, da se niso sporazumeli o dnevnem redu sestanka zunanjih ministrov. Tokrat pa so se ministri sestali brez pripravljanih konferenc svojih namestnikov in že na prvem sestanku sprejeli dnevni red, o katerem bi sicer lahko govorili in ki ga zahodne velesile tudi ne nameravajo spoštovati bolj, kot bo potrebno, ki pa vendarle ni bil sipina, na kateri bi konferenca nasleda.

Se veliko je dokazov o pomirjevalnih težnjah na obeh straneh. Vsak dan nam prinese nove. Vsi štirje zunanji ministri so na primer priznali, da je avstrijsko vprašanje že dozorelo in ga je zato potrebno rešiti. Molotov je bil pripravljen razpravljati o Nemčiji le, če bi bila ta razprava del razgovorov o splošnih vprašanjih evropske varnosti. Eden pa je dejal, da so zahodne sile pripravljene »govoriti o garancijah Sovjetski zvezi«, če ta smatra, da je to potrebno. In ko so predstavniki zahodnih velesil govorili, da morajo Nemci najprej izvoliti vsenemški parlament, ki bo sestavil vlado — je Molotov

električne energije. Če ne bo proizvodnje, tudi ne bo plačnega fonda, vendar občni zbor do tega vprašanja ni zavzel določnega stališča.

V železarni so spoznali, da dosedanja politika dviganja kvalifikacij ne more obroditi dobrih sadov. Kvalifikacije delavcev rastejo, iz leta v leto. Človek bi se vsekakor moral radovati, da delavci vedno bolj obvladujejo

Letos bodo v jeseniški železarni, ki bo praznovala 85-letnico, investirali za 5 milijarde 600 milijonov dinarjev. — Ob plavžu (Foto Slavko Smolej)

delovni proces, toda pri tem ne gre toliko za to, kot za neupravičeno dviganje kvalifikacij, s čimer so hoteli priti v boljši položaj pri plačah. Kvalifikacije so rasle, delovni proces pa je ostal v glavnem nespremenjen.

Načelo bi moralo biti, je dejal eden izmed delegatov, da polkvalificiran delavec ne more več opravljati polkvalificiranega dela, ki je postal kvalificiran. Tega gospodarstvo sploh ne prenese. S pridobitvijo kvalifikacije bi moral delavec na drugo, njegovi strokovni usposobljenosti primerno delovno mesto. Če je na primer v tovarni preveč kvalificiranih delavcev, bodo morali nekateri prijeti pač za polkvalificirano delo in bodo tudi plačani po delu, ne pa po strokovnosti. Seveda bodo poslani na nižje delo takega, ki se na svojem delovnem mestu ni preveč izkazal. Ta pa bo vzpodbudilo vsakega delavca, da bi se čimbolj strokovno usposobil.

Ista je tudi stvar z napredovanjem po službenih letih. Če dela nekdo na transportu, naj bo plačan tako, kot se tako delo lahko plača. Po večjih letih službe lahko dobi boljše plačo — in prav je to — le pri transportu ne more več ostati, kajti postavka

transporta v strukturi cene se ne sme podražiti. Le-to je gospodarska politika pri kvalifikacijah in se bo drugačna prej ali slej maščevala. Za takšno stališče se je odločil občni zbor. Seveda pa bi bilo treba tudi tarifno politiko spremeniti tako, da bo na primer polkvalificiran delavec v martinarni zaslužil toliko kot kvalificiran na lažjem delovnem mestu. Težina dela, skratka, delovni pogoji ter odgovornost pri delu naj se v tarifni politiki močneje odražajo. Kakor hitro takih delovnih pogojev ni več, delavcu tudi dodatek zanje ne more več pripadati.

Na nekaterih delovnih mestih so še vedno zaposlene žene, čeprav je delo zanje pretežno. — V tovarni so še delovna mesta, kjer bi žene lahko delale, le usposobiti bi se morale zanje. Ob zaposlovanju žena je še najti nazadnjaška naziranja. Delegatu, ki je govoril o tem, da je treba vse poročene žene, katerih možje so zaposleni, v prvi vrsti odpustiti, sprejeti pa take, ki žive v težjih socialnih prilikah, so delegati močno pritrdjevali. Številke govore, da so to žene tistih mož, katerih plača se vrta okrog šest, sedem tisoč dinarjev na mesec. Že to je zadosten razlog, ki govori proti odpustitvi poročenih žena, če niti ne upoštevamo, da takšno stališče nasprotuje načelom ženske enakopravnosti.

To je le nekaj vprašanj, ki trenutno tarejo kolektiv jeseniške železarne. V prihodnjem letu ga čakajo, kot vse nas, še velike naloge in jim želimo, da bi njihovo delo obrodilo še bogatejše plodove kot lani, saj so njihovi uspehi, uspehi vseh nas.

DNEVI, KI SO NAM OSTALI V SPOMINU

FRANCE PRESEREN

Dne 8. februarja 1849. je umrl v Kranju slovenski pesnik France Preseren (rojen 3. decembra 1800). Njemu gre zasluga, da je s svojimi pesniškimi podvigmi slovensko na raven ostalih evropskih jezikov. Velikonočni pesnik je danes prav dotrajno »Prešernove nagrade« so pisoko priznanje, ki ga dobe slovenski književniki za svoja dela

STOPETDESEILETNIKA PRVE SRBSKE VSTAJE

Dne 2. februarja 1804. se je začel v Orašcu u Suma diti prvi srbski upor. To je bila vstaja ljudstva proti nasilju turških feudalcev, ki so tlačili Srbe z neznoznimi določinami in jih kruto zatirali. Junaki boj majhnega srbskega naroda za svobodo je občudovala vsa Evropa

»RUDARSKI PUNT«

Dne 8. februarja 1907. se je končala velika stavka o zasavskem rudniškem bazenu. »Rudarski punt« je trajal 18 dni. Popod za stavko so bile zelo slabe zdravstvene razmere o rudnikih in pičle mezdle. To je bila eden prvih stavk slovenskega proletariata.

„LITOSTROJSKI PRIMER“ svarilo drugim podjetjem

Prejšnji teden so imeli v »Litostroju« razširjeni sindikalni plenum. Razpravljali so o delavskem samoupravljanju in o pogodbenem delu. Opazili so namreč, da nekateri delavci — med njimi celo člani upravnega odbora — prejema neupravičeno visoke zasluzke na račun pogodbenega dela in da se pri tem dogajajo tudi nepravilnosti.

Kaj pa je sploh pogodbeno delo? Lahko bi ga imenovali tudi »podjetje v podjetju«. V »Litostroju« namreč pogosto prihajajo naročniki, ki moledujejo, da bi jim določeno stvar hitreje izdelali. Navadno to utemeljujejo tako, da bi imelo naše gospodarstvo veliko škodo, če ta ali ona stvar ne bi bila kmalu gotova. Poiščejo si skupino ljudi, ki je pripravljena delati izven svojega rednega delovnega časa ali pa med letnim dopustom. Stroške za uporabo strojev, materiala, elektrike itd. plača naročnik, ki pre-

vzame tudi tveganje, če bo izdelek uspel. (Navadno so to namreč prototipi.) Taka pogodbenega dela opravljajo delavci po rednem delovnem času in navsezadnje nima podjetje pri tem nobene škode. Seveda, če je poslovanje v redu, kar se pa v »Litostroju« ni zgodilo.

Lani so v »Litostroju« že izdelali pogodbeno prototip žične žage; ker se je dobro obnesel, je dobilo podjetje pozneje naročilo še za 20 takih žag, ki so jih naredili v normalnem delovnem postopku. V kolektivu so o pogodbenem delu veliko razpravljali, predvsem zato, ker so nekateri pri tem nenavadno dosti zaslužili. Tako je delavski svet še sredi lanskega leta pogodbenega dela prepovedal. Ker pa so pri tem delu sodelovali tudi nekateri člani upravnega odbora (Pogačar, mojster iz orodjarne, Janežič, mojster prototipne delavnice) in celo sam predsednik Jože Mihelj,

niso vsej stvari posvetili tiste pozornosti, ki bi jo zaslužila. Sele kasneje so ugotovili, da so bile po sredi tudi malverzacije. Na pobudo komunistov tehničnega oddelka so sestavili posebno komisijo, ki vso stvar še raziskuje. Doslje je pa ugotovila tole: Brez vednosti podjetja, je pogodbeni skupina izdelovala tudi sita in elevatorje. V izplačilne liste so vpisali nekatere delavce, ki sploh niso pogodbeno delali (n. pr. take, ki so bili na orožnih vajah ali dopustih — to pa zato, da zaslužki ne bi bili videti previsoki. Njihove podpise sta ponarejala Janežič in Mihelj. Zaslužki so bili res veliki, saj so dobili nekateri delavci po 500 din na uro. Koliko sta zaslužila Mihelj in Janežič, še ni znano, na plenumu so pa zatrjevali, da se suče vsota okoli nekaj sto tisočakov. Razen tega so nekatera dela opravljali tudi v rednem delovnem času, kar je šlo seveda na škodo normalnega dela.

Vsa stvar sicer še ni dokončno raziskana, vendar je delavski svet pred dnevi na svoji seji sklenil, da odpusti iz podjetja dosejanega predsednika upravnega odbora Jožeta Mihelja in člana Janežiča, obenem pa je sprejel tudi ostavko člana upravnega odbora Staneta Pogačarja. Vso zadevo bo seveda prepustil tudi javnemu tožilstvu, saj je bila s takimi dejanji prizadeta vsa naša skupnost.

Sindikat je odločno podprl sklep delavskega sveta, prav tako pa tudi sleherni član litostrojskega kolektiva. Plenum je ugotovil, da je krivda sindikalne organizacije in komunistov v tovarni, ker stvari že spocetka niso temeljito raziskali, ampak šele, ko se je pokazala v taki luči, da je vzbudila upravičeno negotovanje med delavci. Tudi na letošnjem občnem zboru sindikata še niso imeli odločnega in jasnega stališča glede pogodbenega dela. Zato je predsednik sindikata tovariš Barlič kar zadel, ko je ob zaključku plenuma dejal, da je bil boljši kot občni zbor.

Iz razprave je bilo videti, da vsi delavci enodušno grajajo protizakonita dejanja Janežiča in Mihelja; tem bolj, ker sta bila člana upravnega odbora, torej organa delavskega samoupravljanja. Morala bi se temeljito zavdati svoje odgovornosti do kolektiva, ki jima je zaupal pomembno dolžnost v upravljanju svojega podjetja. Res, čudna je morala teh dveh ljudi, ki sta svoj položaj v tovarni izrabila za to, da bi laže in čimveč zaslužila!

Pogodbeno delo (okrog tega je dosti razpravljano tudi v drugih podjetjih) torej škoduje načelom delavskega upravljanja. Drobni enotnost kolektiva in prinaša tudi gospodarsko škodo. Delavci se pri pogodbenem delu utrudijo in tako se zmanjša tudi delovna storilnost v rednem delovnem času. Redni proces dela zaostaja, dobavni roki so pa itak že tako kratki, da jih v »Litostroju« se težavo zmagujejo in včasih celo plačajo penalo zaradi zamud. Če je neko naročilo res tako nujno, da ga morajo opravljati izven rednega delovnega časa, je treba zadevo reševati s pomočjo zbora proizvajalcev. Kaj se lahko zgodijo, če v podjetju opravljajo pogodbeno dela po nezakoniti poti in na škodo skupnosti, nam pa jasno kaže litostrojski primer, ki brez dvoma zasluži ostro grajo.

izvolil v razne organe, več poročati kolektivu, pojasnjevati uredbe, sklepe, obveščati jih o gospodarskih razmerah. Iz tega sledi, da si članstvo želi razgovorov o gospodarstvu in da bo moral sindikat vložiti v to smer več svojih sil.

Tudi o tarifni politiki je bilo poročilo skopo, čeprav je prav sedaj nujno temeljito proučiti predloge novih obračunskih prejemkov. V poročilu je bilo takole rečeno: Tarifno politiko smo prepustili tarifni komisiji in delavskemu svetu.

Seveda bi bili krivični, če bi vrednotili delo organizacije samo po tem, kar piše v poročilu. Pa tudi ne samo po tem, kar je bilo povedane v razpravi, ki ni bila kdo ve kaj živahna. Po občnem zboru nas je mrz prisilil, da smo se zatekli v klubske prostore: Kako živa, vsestranska razprava se je tu razvila. In koliko gospodarskih zadev smo načeli.

Pa sem si mislil, pogled jih no, zlodja, o čem vse mislijo in razglablajo, kako temeljito poznajo gospodarske in tarifne probleme — toda ko se vsedejo v klopi pred mizo delovnega predsedstva, so pa tako »uradni«.

Ne bi rad delal prehitro zaključkov — toda, ali ni morda vzrok temu v tisti togosti organizacije, ki nas že dolgo muči?

Naj se povrnem k občnemu zboru. Res temeljito in skrbno so proučili in razložili v poročilu poglavje obratnih nezdod. Vse trditve so podprte s podatki, razčlenjenimi do podrobnosti. S tem gradivom v rokah bodo lahko podvzeli temeljito akcijo za preprečevanje nezdod, ki jih je še vedno sorazmerno veliko in to v precejšnjem odstotku po krivdi ponesrečenca oziroma njegovega sodelavca. Tudi o prosveti, vzgoji, prosvetljanju so precej temeljito spregovorili.

Nekaj pa jih tare: Običajno v organizaciji pridno dela le nekaj odbornikov. Seveda, potem pa je težko. Delo ne gre izpod rok.

Upajmo, da so letos imeli pri izbiri novih odbornikov srečnejšo roko kot doslej.

ZAPISKI Z OBČNEGA ZBORA SINDIKALNE PODRUŽNICE VEVŠKIH PAPIRNIČARJEV

O čem vse razmišljamo, toda ...

Prelistal sem svoje zapiske z občnega zbora sindikalne podružnice vevških papirničarjev, ki je bil preteklo nedeljo.

Med zapiski sem našel tudi tole beležko, svoj vtis, ki sem si ga zapisal: Poročilo je precej vsestrano, skrbno pripravljeno, mestoma pa manjka konkretnih utemeljitev. Na kaj sem mislil?

Premalo je bilo govora o gospodarjenju s podjetjem in premalo o tarifnih vprašanjih. Vevške papirničarje so, recimo, stopnje akumulacije precej dajale in so se le težka prebijali takrat

skozi težave. Nekaj časa celo niso mogli izplačevati polnih prejemkov. Sedaj bi bilo pričakovati, da se bo sindikat malo skrbneje pozanimal, kakšne spremembe povzroča v njihovem gospodarjenju novi način obračunavanja družbenih obveznosti. Morda sem malo nestrpen: nove uredbe so se nagrmadile šele v zadnjem času in težko je vse to naenkrat premeti. Res pa je, da v sindikatu čutijo, da jim nekaj manjka s področja gospodarstva. V poročilu so naprej jasno rekli, da bi morali tisti, ki jih je kolektiv

močlal. Zadnje dni pa se uporno širijo vesti, da je Sovjetska zveza pripravljena spremeniti svoje stališče, ki ga je doslej trmoglavo zagovarjala: Sestaviti vlado iz predstavnikov vzhodnonemške in zahodnonemške vlade in ta »kombinirana« vlada naj bi pripravila parlamentarne volitve v združeni Nemčiji. Molotov je tudi govoril, da mora berlinska konferenca razpravljati o vseh svetovnih nasprotjih. Biddault pa je izjavil, da mora ta konferenca utreti pot splošni ureditvi odnosov v svetu in da je mir »potrben povsod« (najbrž je mislil na Indokitajsko).

Toda to prav gotovo ni vse. Zunanji ministri so poskrbeli, da je toliko prišlo v javnost. O čem pa razpravljajo na slavnostnih večerjeh, ki jih prirejajo drug drugemu in na katerih verjetno govore mnogo bolj odkrito, saj jim ni treba paziti na propagandni učinek njihovih besed, danes se ne bi vedeli povedati. Na tajnih sejah, večerjeh ali drugih sprejemih je kaj lahko narisati na košček papirja nov zemljevid sveta, kot sta to napravila med zadnjo vojno Churchill in Stalin.

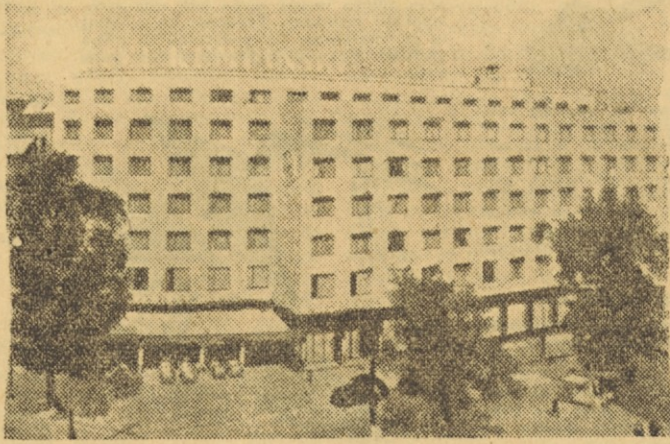
Iz vsega tega pa vendarle ne moremo sklepati, da bodo rezultati te konference kdo ve kako veliki in senzacionalni. Berlinska konferenca prav gotovo ne bo mogla prestopiti realnih okvirov, ki jih je začrtal sedanji mednarodni položaj.

V Berlin so danes uprte oči milijonov naprednih ljudi, naro-

dov, ki so siti hladne vojne in večnih sporov, za katerimi se skrivajo umazani naklepi te ali one velesile. Miroljubni ljudje sveta so se v zadnjih letih uspešno bojevali proti povzročiteljem svetovne napetosti. Rezultat tega boja je tudi berlinska konferenca. Zato zahtevamo od te konference, da krona njihove napore in zmage, da utre nove poti k mednarodnemu sodelovanju in reševanju mednarodnih sporov na miren način, z miroljubnimi sredstvi.

Zunanji ministri štirih velesil, ki se dni sestajajo v Berlinu, ne bi smeli pozabiti, da so za svoje delovanje odgovorni vsem

narodom, odgovorni Organizaciji združenih narodov kot edinemu forumu, ki je sposoben in tudi polklican bojevati se za mir tako, da ta mir nobenemu ne bo škodoval. Če bodo to pozabili in spremenili Berlin v novo Jalto ali Teheran, kjer so si »veliki trije« delili svet po svojih mili volji, potem berlinska konferenca ne bo koristila miru in napredku, ampak bo miroljubnemu razvoju celo škodovala. Mir med velikimi na škodo malih ni mir, ampak žarišče novih nasprotij, novih spopadov. Še vedno upamo, da se državniki velesil zavedajo tega. Toda upanje se kaj lahko izjalovi...

Skoraj vsi veliki berlinski hoteli so bili med vojno žrtve letalskih napadov. Proti je ostal iz razvalin »Hotel Kempinski«, v katerem je danes veliko gostov, ki jih je privabila konferenca zunanjih ministrov

BISTVENE NOVOSTI ZADNIH GOSPODARSKIH UREDB

NOVI PREDPISI, ki izpopolnjujejo naš gospodarski sistem

Zvezni izvršni svet je na zadnji seji dne 27. januarja sprejel vrsto uredb. To so zadnje urede, ki so jih pravno oblikovali nad leto dni in ki naj izpopolnjujejo naš novi gospodarski sistem v tem obdobju. Sprejete urede so razdeljene v dva dela. Prvi del predpisov ureja prejemke nekaterih uslužbencev državne uprave, zdravstva in prosvetnih delavcev. Drugi del predpisov pa ureja vprašanja investicij, bančne službe, obrtnišva itd. V naslednjem sestavku opozarjamo samo na bistvene novosti novih uredb, ki bodo objavljene v naslednjih številkah zveznega Uradnega lista. Podrobnejše razlage k uredbam pa bomo v našem listu postopoma objavljali.

Namesto posebnih doklad dodatne plače

Novi izpopolnjeni predpisi o nazivih in plačah uslužbencev državnih organov ukinjajo dosežanje posebne dodatke k plačam. Razen osnovnih plač bodo uslužbenec prejemali glede na pomen posameznih služb in delovnih mest še dodatne plače. Osnovne plače so enotne za vse uslužbenec zveznih, republiških in lokalnih državnih organov. V veljavi je še tudi dosednji sistem nazivov in napredovanj v plačne razrede. Uslužbenec s srednješolsko izobrazbo bodo poslej razporejeni do VIII. in ne samo do IX. plačnega razreda.

Plače služiteljev so zvišane od 4000 do 5000, zaključne plače pa 7000 do 7500 din. Po uvedbi dodatnih plač je ukinjeno določilo, po katerem je lahko uslužbenec prešel neposredno v višji plačni razred.

Dodatne plače osebja v higienski in preventivni službi znašajo od 2000 do najmanj 6000 din mesečno

Tudi plače uslužbencev v zdravstvenih ustanovah so sestavljene iz osnovnih in dodatnih plač in sicer po delovnih mestih. Osnovna plača za delovno mesto, kjer je potrebna nižja strokovna izobrazba, znaša 5500 din mesečno. Za delovno mesto s srednjo strokovno izobrazbo 7300 din. Z višjo 8300 din in specialistično strokovno izobrazbo 9800 dinarjev mesečno.

Periodično zvišanje plač za osebe z nižjo strokovno izobrazbo znaša 480, s srednjo 650 in z višjo strokovno izobrazbo 900 dinarjev mesečno.

Dodatne plače določijo zdravstvena ustanova s svojim pravilnikom o plačah v sporazumu z organom, ki nadzoruje delo zdravstvene ustanove. Dodatne plače zdravstvenega osebja, ki opravljajo v higienskih in preventivnih ustanovah izključno te posle, znašajo za osebe z nižjo strokovno izobrazbo najmanj 2000 din mesečno, s srednjo 4000 din, z višjo strokovno izobrazbo pa najmanj 6000 din mesečno.

Osnovne plače prosvetnih delavcev zvišane za 1000 do 1500 dinarjev

Posebni dodatki za težje pogoje dela

Po uredbi o nazivih in plačah uslužbencev v prosvetno-znanstveni stroki se odredijo osnovne plače po lestvici, kakor to predpisuje uredba o nazivih in plačah državnih organov. Uslužbenec za nazivom vzgojitelja, učitelja, učitelja praktične stroke in strokovnega učitelja imajo poslej v vsakem plačnem razredu za 1000 din mesečno več plače. Plače predavateljev so večje za 1250 dinarjev. Plače uslužbencev za nazivom profesorja srednje šole pa so višje za 1500 din mesečno.

Kjer opravlja učno osebje svojo službo v posebno težkih pogojih dela, bodo republiški izvršni sveti določili še posebne dodatke. V ta namen bo ustanovljenih 6 položajnih razredov, kjer se bo gibal poseben dodatek za delo v težkih pogojih od 500 do 5000 din mesečno.

Namesto posebnih doklad tudi dodatne plače za sodnike, javne tožilce, pravne branilce in arbitre

Po novi uredbi Zveznega izvršnega sveta so namesto prejšnjih posebnih doklad določene dodatne plače za sodnike okrajnih in okrožnih sodišč in drugih. Dodatne plače znašajo od 1000 do 2000 dinarjev mesečno za sodnike, ki so razvrščeni od IX. do IV. plačnega razreda. Dodatna plača predsednika in sodnikov vrhovnega sodišča znaša 5000 dinarjev, zveznega vrhovnega sodišča pa 6000 din mesečno.

Dodatne plače javnih tožilcev in njihovih pomočnikov so določene v višini dodatnih plač sodnikov ustreznih sodišč. Za pomočnike javnih tožilcev so ukinjene položajne dodatke, njihove plače pa se izenačijo s plačami javnih tožilcev. Iste dodatne plače so določene tudi za arbitre državne arbitraže s to razliko, da za arbitre IX. plačnega razreda ni predvidena dodatna plača. Okrajni in javni pravni branilec ter njegov pomočnik sta poslej razporejena od IX. do V. plačnega razreda. Okrajni pravni branilec, ki zastopa več okrajev, pa od X. do IV. plačnega razreda.

POSTOPIOMA BODO USTANOVJALI KOMUNALNE BANKE

Kolektivi komunalnih bank bodo sodelovali v vodstvu bančnih poslov

Razen Narodne banke FLRJ bodo po novih predpisih sestavljale bančni sistem tudi komunalne banke in hranilnice. Komunalne banke bodo postopoma ustanovljene tam, kjer so pogoji za njihovo delo. Zbirale bodo prosta denarna sredstva in jih posojale. Delo bank bo pod družbenim nadzorom. Nadzorovali jih bodo

upravni odbori. Člane odborov bodo imenovala predstavniška telesa, to je Zvezni in republiški izvršni sveti in okrajni ljudski odbori. V bančnih poslih komunalnih bank bodo sodelovali tudi delovni kolektivi. Tretjino članov upravnega odbora bo izvolil delovni kolektiv komunalne banke.

Podjetja z urejenim finančnim poslovanjem bodo brez težav dobila kredite za obratna sredstva

Kreditni za obratna sredstva se dele na kredite za stalna in dopolnilna obratna sredstva. Iz stalnih kreditov bodo podjetja krila izdatke za zaloge materiala, tekoče proizvodnje in zalog gotovih izdelkov, ki so nujni za nemoteno opravljanje svoje dejavnosti. Dopolnilna obratna sredstva pa bodo podjetja dobila za kritje izrednih potreb obratnih sredstev. Te kredite bodo dobila podjetja preko posebnih natečajev.

Brez posebnih težav bodo dobila kredite za stalna in dopolnilna obratna sredstva samo tista podjetja, ki imajo redno in ažurno knjigovodstvo in urejeno finančno poslovanje. Podjetja bodo morala imeti večje dohodke od izdatkov in bodo morala redno izpolnjevati obveznosti do banke. Če podjetja ne bodo izpolnjevala teh pogojev, si bodo morala prej preskrbeti kreditna poroštva od okrajnega ali mestnega ljudskega odbora.

Za investicijska dela obvezni investicijski programi

Novi uredba o investicijski graditvi določa, da mora biti izdelan investicijski program za vse gradbene objekte in dela, za katere je najet investicijski kredit. Ljudski odbor pa lahko sklene, da je treba izdelati investicijski program tudi za objekte, ki jih financirajo gospodarske organizacije iz sredstev za prosto razpolaganje.

Namen urede je, da investicije čim bolj smotrno izkoristimo. V investicijskem programu mora biti ugotovljena donosnost, ekonomičnost in smotrnost tehnološkega procesa graditve.

Delavski svet sklepa o osamosvojitvi gradbišč

Uredba o gradbenih podjetjih med drugim določa, da lahko izvoli svoje organe upravljanja tudi tisto gradbišče, ki obratuje dalj časa in kjer je zaposleno večje število delavcev.

Podjetje lahko vzame osnovna sredstva enemu gradbišču in jih prenese na drugo, zato da je mehanizacija bolj smotrno izkoriščena.

Po novih predpisih se lahko gradbišče izloči v samostojno podjetje samo na podlagi sklepa delavskega sveta podjetja in z investitorjevo privolitvijo.

Posojila za investicije v gospodarstvu na licitaciji

Posojila za investicijske graditve v gospodarstvu, za pospeševanje dejavnosti kmetov ter obrtnikov bodo dajale Narodna in tudi druge banke. Posojila za investicijske graditve bodo lahko dobila gospodarska podjetja, zadrudne in družbene organizacije, okrajni, mesta, občine, avtonomne enote in ljudske republike. Posojila bodo razpisana preko natečajev, dobili pa jih bodo tisti prosilci, ki bodo ponudili najvišjo obrestno mero. — Tudi tu je uveljavljeno načelo donosnosti, zato morajo dohodki, doseženi z investicijami, zagotoviti plačevanje obresti in odplačevanje posojila.

Prosilec bo moral imeti urejeno finančno poslovanje, v nasprotnem primeru pa bo moral dobiti poroštvo okraja (mesta), avtonomne enote oziroma ljudske republike.

Posamezniki, mesta in mestne občine s posebnimi pravicami bodo lahko dobili posojila tudi za graditev stanovanj.

Kako bo urejena gospodarska pomoč nerazvitih okrajev

Ljudske republike in avtonomne enote bodo lahko sodelovale v skupnih dohodkih, ki pripadajo okraju, mestu ali mestni občini s posebnimi pravicami. Njihova udeležba v skupnih dohodkih bo določena z družbenim planom republike in avtonomne enote.

Republike in avtonomne enote, ki bodo dobile sredstva na ta način, jih bodo lahko uporabile samo za pomoč gospodarsko premalo razvitih okrajev.

Ljudski odbori so dolžni zagotoviti polovico plačnega sklada gospodarskim podjetjem

Zvezni izvršni svet je sprejel uredbo o zagotovitvi plačnega sklada gospodarskih organizacij. Gospodarska organizacija, ki v prejšnjem obračunskem obdobju ne doseže plačnega sklada niti v višini 50% obračunskega plačnega sklada in ki ji banka ne odobri kredit za prejemke delavcev, dobi pomoč od ljudskega odbora okraja (mesta). Ljudski odbor je dolžan zagotoviti gospodarski organizaciji pomoč samo za mesec, ki sledi obdobju, v katerem je gospodarska organizacija dosegla plačni sklad izpod 50% obračunskega plačnega sklada. Gospodarska organizacija mora v naslednjih obračunskih razdobjih vračati denar ljudskemu odboru.

Amortizacije ne moremo trošiti za investicijske graditve

V odloku o uporabi sredstev amortizacijskega sklada je reče-

no, da lahko z delom sredstev prosto razpolaga sama gospodarska organizacija. Sredstva iz amortizacijskega sklada pa sme uporabljati samo za zamenjavo sedanjih fizično obrabljenih sredstev, ki jih potrebuje za nemoteno gospodarsko dejavnost. Amortizacijska sredstva torej ne more nihče uporabljati za nove investicijske objekte in obrate.

Obvezno združevanje elektrogospodarskih podjetij

Podjetja za proizvodnjo in prenos električne energije, ki so v procesu proizvodnje in prenosa med seboj tehnično povezana, se morajo po novih predpisih obvezno združiti v skupnost elektrogospodarskih podjetij. Združevanje je potrebno zaradi gospodarnjšega izkoriščanja elektroenergetskih naprav. V te skupnosti se lahko vključijo tudi podjetja, ki niso s članicami skupnosti tehnično povezana, kakor tudi podjetja za prodajo električne energije. Organi skupnosti so upravni odbori. Vsako združeno podjetje zastopa v upravnem odboru najmanj en član, ki ga izvolijo delavski sveti oziroma delovni kolektivi. Član upravnega odbora je tudi direktor, ki ga postavlja in razrešuje svet, ki je skupnost ustanovil.

Uredba o obrtništvu preprečuje izkoriščanje delovne sile

Zelo pomembna je uredba o obrtništvu. Pred to uredbo ni bilo razlike med posameznimi dejavnostmi, marveč je zakonodaja obravnavala enako vse obrtništvo ne glede na njegovo zamotanost in mesta, kjer so obrtniki opravljali svoj posel.

Uredba določa, da bo za razne obrtne dejavnosti potrebna tudi različna strokovna izobrazba. Za težavnejše dejavnosti bo potrebna najvišja strokovna izobrazba, za ostale pa samo izobrazba kvalificiranega obrtnega delavca za najpreprostejše obrtne dejavnosti bo potrebna izobrazba, ki si jo nekdo pridobi samo s praktičnim delom. V vaseh in manjših mestih pa bodo lahko posamezniki opravljali obrtno dejavnost brez posebne strokovne izobrazbe, vendar bodo morali dokazati, da so v tisti stroki delali najmanj od 5-7 let.

Novi predpisi omejujejo uporabo tuje delovne sile in izkoriščanje delovne sile pri privatnih obrtnikih. Ponekod bo uporaba tuje delovne sile omejena izpod števila, ki ga uredba predvideva, ali pa bo lahko popolnoma prepovedana.

Za nakup in prodajo kmetijskih pridelkov bodo ustanovljene produktne borze

Po novih predpisih bodo ustanovljene produktne borze, kjer se bodo sklepale pogodbe o nakupu in prodaji kmetijskih pridelkov in izdelkov. Borzne posle bodo lahko sklepale gospodarske organizacije, ki se ukvarjajo z nakupovanjem in prodajo kmetijskih izdelkov ali izdelkov iz kmetijskih pridelkov in tudi gospodarske organizacije, ki te pridelke in izdelke prodajajo na borzi. Borze bodo poslovale po svojem statutu.

Gospodarska organizacija z ugodnejšimi naravnimi pogoji bo plačevala rento

Vse tiste gospodarske organizacije, ki imajo ugodnejše naravne pogoje in zaradi tega dosežejo večji dobiček, kot ga doseže v isti gospodarski panogi ali skupini druga gospodarska organizacija, bodo morale plačevati rento. Med obvezne plačnike rente so štete hidrocentrale, rudniki premoga, železa, barvnih kovin, nekovin, podjetja za črpanje surove nafte in zemeljskih plinov, podjetja za proizvodnjo cementa in sladkorne tovarne.

Gospodarske organizacije bodo plačevale rento iz dela dobička, ki jim ostane po plačilu zveznega in republiškega davka na dobiček. Višina rente bo določena v odstotkih od doseženega dobička z republiškim planom in sicer posebej za vsako gospodarsko organizacijo ali za skupino gospodarskih organizacij v eni gospodarski panogi.

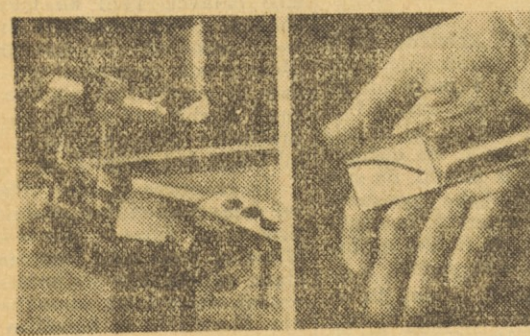
Določene so stopnje davka na dohodek

Zvezni izvršni svet je izdal tudi odlok o stopnjah davka na dohodek za leto 1954. Kmetijstvo bo plačevalo 6% davka. Ljudski odbor pa bo lahko določil še dopolnilne stopnje davka na dohodek. Tisti, ki opravljajo samostojni poklic, bodo plačevali 6 do 8% davka. Tudi tu bo lahko ljudski odbor predpisal dopolnilne stopnje davka. V stalnem znesku bodo plačevali davek na dohodek (za leto 1954) tudi postreški, žagariji in drugi, ki opravljajo razne posle s svojo delovno silo, kakor tudi obrtniki brez stalnega poslovnega mesta.

Davek na dohodek bo treba plačevati tudi od dohodka patentov, izumov in tehničnih izpopolnitev. Delavci in uslužbenec ali člani zadrug, ki so prišli do dohodkov od patentov in tehničnih izpopolnitev na podlagi lastnih izumov, bodo plačali le polovico določenega davka. Prav tako bo treba plačevati davek na dohodek od dobitkov na stavih in drugih srečolovih (davčna stopnja znaša 15%), na dohodke od prodaje srečk (davčna stopnja 10%), na dohodek od transportnih in pristaniških delavcev, ki niso v stalnem delovnem razmerju (davčna stopnja 5%), na dohodek od opravljanja storitev (davčna stopnja 15%, če prejemniki nimajo dohodkov stalnega obrata). Dohodki od potujočih zabavnih obratov in prireditvev bodo obdavčeni po 15% davčni stopnji. Davčne stopnje na periodične dohodke progresivno naraščajo. Davek na uporabo tuje delovne sile se bo plačeval po stopnji 5% na delavca.

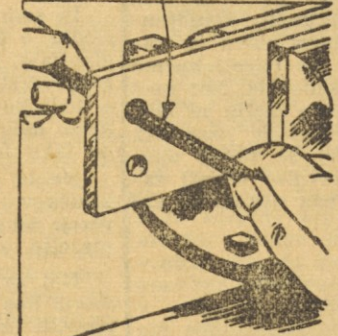
MORDA SE NISI VEDEL

VRTANJE V LOKU

V jeklo lahko vrtamo krive luknje z malim električnim lokom. To tehniko uporabljamo zato, da bi lahko s sončnimi izmerili temperaturo v takih kovinskih delih, kjer v ravno vrtno sonde ne moremo postaviti. Pri tem postopku uporabljamo votlo elektrodo, katere premer je tolikšen, kolikšna naj bi bila izvrtina. Elektroda je zvezana z električnim motorjem, ki daje električno napetost. Luknja v električni je napravljena zato, da lahko s paro iztisnemo stajeno kovino.

Vijak namesto pile

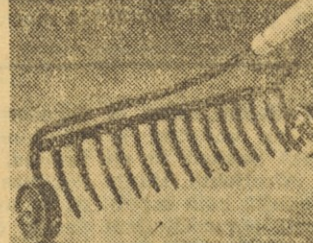

Kadar obdelujemo les, se nam večkrat zgodi, da nimamo pri roki male podolgovate okrogle pile, ki jo imenujemo tudi spodganji rep. S tako pilo namreč brusimo razne znokrogline, gladimo izvrtine itd. Namesto pile uporabimo kos jeklene vijakovega stebra. Poslužimo pa se tudi lahko takšnih cevi, ki jih rabijo elektronterji za glajenje žičnih vodov.

Zračenje zemlje

Da bi zemlja bolje vpijala vodo in gnojivo, se poslužimo take priprave, kot kaže slika. Z vilicami režemo iz zemlje male valjčke in jih razdrobimo. Napravo lahko uporabimo na majhnih, pa tudi na večjih površinskih zemljiščih. Če zemljo tako prezračimo, lahko sejemo, ne da bi jo posebej preobračali.

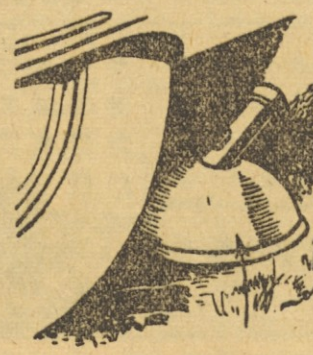
Grablje na kolesčkah

Grečice pa tudi večje površine zemljišča moramo večkrat očistiti plevla in rastlinskih odpadkov. Le kako, da ne bi poškodovali posevka? Na oba konca zoba grabel pritrđimo takle kolese, kot ju vidimo na sliki. Kolesci lahko premikamo vzdolž zoba in na ta način določamo višino grabelj od tal.

Če popravljamo avtomobil v temi

Noč je in avto se je pokvaril. Zlesti moramo podenj, držati z eno roko svetilko, z drugo pa popravljati. Da bi si sprostili obe roki, si pomagamo takole: prev gotovo imamo doma kak star avtomobilski reflektor. Vzemimo ga s seboj in ga uporabimo kot podstavek za ročno svetilko. Kako to napravimo, nam pove slika.

Kako odstranimo rjo z emajliranih umivalnikov

Rjaste sledove na emajliranih umivalnikih ali likalnih odpravimo z razredčeno solno kislino. Namočimo krpo v raztopino in drgnemo mesto, kjer je rjast madež. Po nekaj minutah očistimo površino z drugo krpo, ki smo jo namočili v kako lužnato raztopino, da se kislina neutralizira. Seveda moramo pri tem paziti, da ne pride niti kislina, niti lug v dotik s kožo.

Risanje vzporednic s šestilom

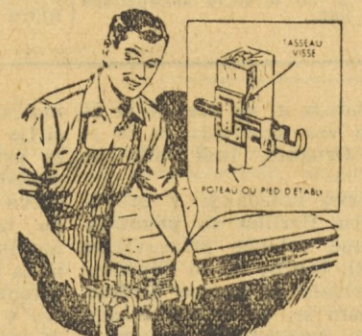

Za risanje vzporednic nam zadoščata že ravnilo in šestilo. Nič več ni treba, da bi jemali za vsako črto mero. Šestilo odpremo na želeno razdaljo in potegnemo črto na papir, les, kovino ob ravnilu. Potem šestilo obrnemo tako, da teče konica ob ravnilu in s črtalom zarisemo vzporednico. Če šestilo nima vijaka, moramo dobro paziti, da se razpetina med risanjem ne spremeni.

Isolatorji iz sljude

Dandanes uporabljajo za električne izolatorje lističe in trakove iz sljude, ki so debeli 0,15 mm. Sljudo priljeplijo na papir, steklo, blago ali plastično snov. Ploskev je mnogo trdnjša kot pri dosedanjih industrijskih proizvodih. S sljudo prevlečeni lističi in trakovi so odlični izolatorji za stroje.

Enostaven primež za cevi

Kadar nimamo pri roki posebnega primeža za dolge cevi, si ga napravimo sami (takole): v mitno nogo, ki mora biti iz trdega lesa, pritrđimo ključ za cevi z vijaki. Ročaj ključa morata dva lesena zatiča dobro vtisniti. Ključ lahko pritrđimo tudi na poljuben tram ali drog, le da je dobro zabiti v zemljo.

Ščitnik za ločne žage

Drvarji in drugi delavci, ki imajo opravka z lesom, se lahko izognejo poškodbam pri zaganju z ločnimi žagami, če si napravijo ščitnik. Ščitnik je iz 3 mm debele, hladno krivljene pločevine.

S tako napravo rahljamo zemljo, da bolje vpija vlogo in gnojivo. Glej članek z naslovom: Zračenje zemlje!

OB DRUGEM OBČNEM ZBORU SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE SKRIB DOMOVINE ZA IZSELJENCE JE ZIVA IN VSESTRANSKA

V soboto, dne 30. januarja, je imela Slovenska izseljenska matica drugi redni letni občni zbor. O delu Izseljenske matice je poročal njen predsednik tovariš Tone Seliškar. Opozoril je, da so napredni slovenski izseljenci potrebni še velike pomoči in skrbi, saj je med izseljenci tudi veliko takšnih, ki se od domovine oddaljujejo zaradi raznih zunanjih okoliščin (zaradi pritiska Mc Carthyja v Ameriki, Perona v Argentini itd.). Tem konservativnim Slovencem so se po vojni pridružili še tisti, ki so pobegnili iz domovine. Med temi je skoraj polovica zapeljancev. In prav te bo treba vrniti nazaj k domovini. Zato bo morala Slovenska izseljenska matica še naprej skrbeti za stike z izseljenci, doma pa bo morala imeti tudi bolj množične temelje. Razširiti jo bo treba omrežje podoborov v vseh krajih, od kod so se ljudje iz-

selili. Razen tega pa bo treba še bolj povezati med seboj delo vseh izseljenskih matric v Jugoslaviji in se dogovoriti o prireditvi vsedravnega izseljenskega tedna. Lani je domovino obiskalo 1400 izseljencev, in sicer iz Amerike, Francije, Belgije, Holandije in Vestfalije. Dva sta prišla celo iz Ugande v Afriki. Izseljence so prav povsod lepo sprejeli in zanje priredili več izletov, predavanj in koncertov. Slovenski oktet je mislil lani odpotovati na turnejo v ZDA. Toda ni dobil od ameriških organov vstopnega dovoljenja zaradi klevet nazadnjakov in sovražnikov Jugoslavije. Letos v februarju pa misli oktet odpotovati na gostovanje v Belgijo in na Holandsko. Naši izseljenci imajo v tujini veliko pevskih zborov (v Clevelandu jih je deset), dramskih in glasbenih odsekov, zidajo narod-

ne, društvene in delavske domove, združujejo se v društva, prirejajo veselice itd. Vse to združuje ljudi našega rodu in ohranja v njih zavest in ljubezen do domovine. In prav na tem področju pomaga Matica izseljencem kjerkoli more in kolikor je največ mogoče. Pošilja jim knjige, note in drugo. Poslati pa jim bo treba tudi filme, ki si jih tako zelo želijo. Matica je lani izdala posebno slovensko pesmarico, zdaj je v tisku zgodovina slovenskega naroda v slovenščini in angleščini. Izšel je že prvi letnik Slovenskega izseljenskega koledarja, v tisku pa je tudi prva številka glasila Matice »Rodna gruda«, ki bo v obliki revije izhajala desetkrat na leto. Prav tu bo zaželeno sodelovanje izseljencev samih. Člani Matice so izvolili nov odbor. Predsednik je zopet Tone Seliškar, prvi podpredsednik Tomo Brejč, drugi Zima Vrščajeva, tajnik Albert Svajgel in član Jože Plevnik. Odborniki so sklenili, da bo letos v februarju v Zagrebu pripravljeno zborovanje vseh izseljenskih matric države, kjer bodo vskladili svoje delo in načrte. V avgustu oziroma takrat, ko bo največ izseljencev v domovini, pa naj bi organizirali vsedravnega izseljenskega tedna. Cv. A. K.

Sem ter tja...

45 + 10 + 32 = 92

Pred strupenim mrazom sem se zatekla v kavarno in zdaj se za nekaj minut prepriščam blagodejni toploti... Samo za nekaj minut, zakaj moja službena pot je še dolga. Naročim črno kavo. Črna kava preganjuj utrujenost. In k črni kavi sodi cigareta, jaz pa sem že dopoldne izžrpala vso svojo zalogo. — Tovariš, prosim... Visok, sila ljubeznivi natakari mi takoj prostreže. Medtem ko spuščam modrikaste kolobarje dima, delam načrte, kam vse bom še stopila. Mimo okna hodijo delavci in delavke s ponosenimi aktovkami v rokah. Pravkar se vračajo z dela. Veliko jih je, dosti več kakor nekdanj. Maribor je zgradil po vojni precej novih tovarn. In v starih se več dela... Delajo, jaz pa še zmeraj posedam. Pokličem natakarija. — Plačam, cigarete, vžigalice in kavo. Natakari se vpludno prikloni, mirno pogleda proti stropu in računa: — 45 + 10 + 32 = 92 Res ni čudno, da se je toliko slabih in hkrati dobrih računarjev odločilo za natakarski poklic, si mislim, ko me spet objema hlad zimskega popoldneva.

Zatiri arbor le slaščičarje se je čas ustavil

Ne jemljite dobesedno, toda dobršen del resnice je le v tem. Slaščičarji mariborske pekarnice in slaščičarne »Center« so se hermetično zaprlj v svojo delavnico, da ne bi vdrl vanjo duh novega časa. Osem let po osvoboditvi se gredo mojster in dva pomočnika še zmeraj gospode... Ne med seboj, toda vajenci in celo pomočnika, ki se je lani pri njih izučila obrti, jih morajo tako nazivati. Pa ne gre samo za staro izrazoslovje. Tudi odnosi do »nižjih« so sila anahronistični. Pomočnika, mlado, šibko dekletje, je v očeh svojih starejših kolegov še zmeraj vajenka. Pri peki pečiva v glavnem le asistira. »Gospodom« se zdi samo po sebi umevno, da vzame zvečer, ko nehajo z delom, metlo in krtačo v roke kakor nekdanj. Pospravljata skupno z vajenko, vajenca pa so »šefi« opustili tega dela, zakaj on je možki in za možkega se vendar ne spodobi, da bi se lotil tako »poniževalnega« dela! Kar se tiče socialnega čuta, je v teh »gospodih« precej okrnjeno. Ni še dolgo tega, ko so hoteli mlado pomočnico postaviti na cesto. Dobili so dva vajenca in čemu naj jim bo potem šibka ženska, ki ji je treba ob koncu meseca izročiti toliko in toliko tisočakov več kakor vajencem. Kdo bi mislil na to, da živi dekletova družina vse prej kakor v rožnatih socialnih razmerah. Pa se je stvar končno le obrnila na bolje. Mesna arbitraža je odpust zavrnila in tako opravlja pomočnica spet stare posle. Toda kako bo poslej z njo, če je bila že prej »gospodom« trn v peti? Kaj pa sindikat, se boste vprašali. Hm, tako se tudi jaz sprašujem.

Kaj mi nuca planinca če...

Mnogo delavcev iz Mariborske tekstilne tovarne živi s svojimi družinami v težkih stanovanjskih razmerah. V tovarni to dobro vedo, zato so začeli graditi tri krasne stavbe. V vsaki bo za 25 družin prostora. 75 družin naj bi se preselilo iz vlažnih, temnih in tesnih samskih sob v stanovanja, kjer se ne bo treba več trem gnesti na eni sami postelji, kjer bo centralna kurjava, telefon in dvigalo. Tovarniška stanovanjska komisija je prejela doslej že 600 prošenj... Kočljiva stvar, kajne! Ni kazalo drugega, kakor da so člani stanovanjske komisije dobili po 10 dni izrednega dopusta in si tačas ogledali stanovanja vseh prošilcev. Vrnili so se mrkih obrazov; četrtina prošilcev bi morala takoj v boljše prostore. Tovarna pa za sedaj ne more več graditi, kakor gradi... Se bolj se zadeva zaplete, ko nanese pogovor na najemnine. V najnovejši mestni stanovanjski

hiši, kjer imajo stanovalci take ugodnosti, kakršne bodo v stanovanjskih stavbah Mariborske tekstilne tovarne, stane sedaj dvosobno stanovanje z vsemi potrebnimi pritliklinami skoraj toliko, kolikor zasluži nekvalificiran delavec na mesec... Kako bo s stanarino v blokih tekstilne tovarne? V zgradbe so vložene milijonske vsote, ki jih je treba kriti v glavnem le v najemninah. Delavci pa ne morejo dati tri četrtine ali polovico svojega zaslužka za udobno stanovanje. Kaj bodo storili, da bo prav za gospodarsko računico in da bodo delavci prišli do udobnih novih stanovanj, to je, »da bo volk sit in koza cela«, vam ne morem povedati kajti tudi v tovarni tega ne vedo...

Mati oderuh

Lent je najstarejši del Maribora. Stare, oškrbljene hiše ob levem bregu Drave trdovratno kljubujejo času. Taki so tudi ljudje. Novo življenje si le težka utira pot med te domačije. Tam, kamor ni seglo, diha iz vlažnih, nihih sten, ki se jih pleškar je desetletja ni dotaknil, mržnja do dela, pri starejših pa otroplost in bolezen... — Ti, zbudil se že, no! Nekdo je prišel. Debelušen mož, bledega, testenega obraza, se je nejevoljno otresal zgarane in koščene žemine roke, se lenobno pretegnil med umazano posteljnino in zehaje sedel... — Radi bi vedeli, kako živimo? Kar poglejte! Kuhinja že še gre. Ko sva prišla z ženo sem, je bila prava »štala«. Za pod in za beljenje sem dal celih trideset jurjev. Lastnica se sploh ne zmeni za hišo. Zahteva je le 400 dinarjev na mesec za tele luknje. O, pa ji bom že pokazal svoje. Ne dam ji niti dinarja, dokler ne popravi vrat in ne kupi šip. Prav ta vegasta vrata in s cunjami in deskami zadelanata okna so me zvalila noter. — Kako, nečete poravnati najemnine? — Ne dam ji, pa mirna Bosna! Naj me kar toži. Enkrat sem že sedel zaradi najemnine, pa naj še enkrat. Bom ta čas vsaj zastoj jedel. — Kaj ne delate? — Ne, že štiri leta ne. Živci so mi odpovedali, pa ne morem nikamor. Ona deli! Pokazal je na ženo, ki je brez besed strmela zdaj vame, zdaj v moža in stiskala v naročju blede, umazano otroče. — Pa se zdravite? — Ah, kaj bi zdravil, saj nič ne pomaga. Pa tudi denarjev nimam. — Na lastne stroške je res malo težko, če bi delali, bi morda... Možakar je leno zamahnil z roko in si prižgal cigareto. — Pa gre samo z ženinjo plačo? V prvi sobi (kako pomamljivo je slovensko izrazoslovje!) je toliko postelj kakor v kakšni bolnišnici. Spijo tam vaši otroci? — Ne, tam imam pa druge. Mi smo samo trije. Človek mora živeti, pa sem vzel podnajemnike. Samske delavce... Na tesnem smo, pa kaj hočemo. Njim je prav, nam pa tudi. — Koliko pa vam plačujejo? — Ne dosti. Za vodo, elektriko in posteljo po štiri sto dinarjev na mesec. — Tako, po štiri sto dinarjev vsak? Pa so sploh kaj doma, razen ponoči? V takem mrazu res ni, da bi človek sedel tu. — No, res so bolj malo doma, ampak streho le imajo nad glavo. In postelje tudi niso slabe. Se lahko pošteno odpočijejo, kar poglejte jih. Ponočno je pasel oči po petih posteljah različne velikosti, zvrščenih ob zidovih. — In posteljina, je tudi vaša? — Ne, ne, njihova je. Posteljino človek laže kupi kakor posteljo. O, kar dobro se imajo. Veste, tisti, ki so pred nami stanovali tu, še stranišča niso imeli. Hišna lastnica jim je zabil vrata na dvorišče... Kar tamle v kotu so imeli kadico. Poleti je tako strašansko smrdelo po sobi, da je vsakogar vrglo ven, kdor je prišel. Jaz pa sem šel nad baburo in ji toliko časa nisem dal miru, dokler nismo prišli do stranišča. Vrtnjakov pogled je bil poln zmagoslavja...

TOVARNA »STOL« V DUPLICI PRI KAMNIKU PRAZNUJE PETDESETLETNICO OBRATOVANJA

Proizvodnjo so potrojili

Ob domači in svetovni obletnici industrijskega stola odprta gospodarsko-kulturna razstava. — Izrabljene stroje tovarne »Stol« bo treba nadomestiti z novimi.

V mestu Bopardu ob Renju so že petdeset let izdelovali industrijske stole iz parjenega lesa, ko so pri nas v tej zvrsti industrije ubrali šele prve korake. — V Duplici pri Kamniku so pred petdesetimi leti začeli kriviti les za industrijsko izdelavo stolov. V spomin na stoletnico industrijskega stola in petdesetletnico obratovanja je dupliška tovarna odprla v Mali galeriji v Ljubljani sicer nenavadno, toda zanimivo gospodarsko kulturno razstavo. Razstava kaže razvoj te industrijske panoge v svetu in še posebej razvoj tovarne same. V tovarni »Stol« so v zadnjih letih potrojili proizvodnjo. Pred vojno so izdelali 300 stolov dnevno, danes pa jih izdelajo že 900 na dan. Tovarna si vse bolj zopet pridobiva sloves s svojimi izdelki na svetovnem tržišču. Proizvodnjo bi radi še bolj povečali, vendar jih v tem ovira izrabljen strojni park. Zato želijo čimprej zamenjati izrabljene stroje z novimi, da bi lahko zadovoljili potrebe domačega in svetovnega trga. Dupliška tovarna je ubrala pot, ki jo bodo morala prej ali slej ubrati tudi druga podjetja. Tu že oblikuje les strokovnjak arhitekt ing. Niko Kralj. Les dobiva po načrtih strokovnjaka še večjo vrednost. Nova pot v racionalnem izkoriščanju surovin in smiselnem oblikovanju proizvodov je posnemanja vredna. Podjetje se hoče s kakovostno proizvodnjo še bolj uveljaviti na tržiščih in to mu bo verjetno uspelo.

Tovarna »Stol« pri Kamniku slavi letos petdesetletnico obratovanja (politiranje stolov)

ali uslužbenec pritoži na odločbo o tarifni postavki, oziroma vložil ugovor zoper obračun zaslužka ali normo (akord, itd.).
8. Končne določbe tarifnega pravilnika vsebujejo določilo, od kdaj začne veljati tarifni pravilnik in za koliko časa velja. Veljati mora vsaj eno leto.
Prav je, če so v tarifnem pravilniku še druga določila (boljše več kot premalo). Na primer: dobro je, če s tarifnim pravilnikom določimo, na katerih delovnih mestih ne smejo biti zaposlene žene, noseče žene ali doječe matere, mladoletni delavci itd. Prav je tudi, če vsebuje tarifni pravilnik določilo, kakšne so premije za prihranke surovin, materiala, goriva itd. Ni odvečno določilo, da se tarifne postavke za normirano delo ali akord nahajajo v posebnem tarifnem ceniku, ki naj bo priložen tarifnemu pravilniku itd.

C. DOLOČILA O INSPEKCIJSKI SLUŽBI IN KAZNIH

1. Uredba predvideva, da lahko inšpekcija dela, finančna inšpekcija ali drug pristojni organ ljudskega odbora (okrajnega, mestnega), zahteva, da delavski svet vskladi tarifni pravilnik z veljavnimi predpisi, če njegova določila tem ne ustrezajo ali celo nasprotujejo. Če bi gospodarska organizacija tarifnega pravilnika ne vskladila v za to določenem roku, lahko Svet za gospodarstvo predlaga zboru proizvajalcev ljudskega odbora, da razveljavi tista določila tarifnega pravilnika, ki so v nasprotju z veljavnimi predpisi.
2. Kadar tarifni pravilnik ni sprejet po postopku, ki ga predpisuje uredba (tega smo opisali v prvem poglavju), zbor proizvajalcev tarifni pravilnik v celoti razveljavi. Uredba med drugim tudi določa, da mora biti tarifni pravilnik objavljen v vseh oddelkih in obratih ter na vidnem in lahko dostopnem mestu. Gospodarska organizacija mora omogočiti vsem delavcem, da se z njim seznanijo.
3. Zelo ostra so določila uredbe, ki govorijo o kaznih, če se njena določila ne bi izvajala.

Z denarno kaznijo do 10.000 dinarjev se kaznuje gospodarska organizacija, če — ne izda tarifnega pravilnika (tisti, ki je za to odgovoren od 1000 do 10.000 dinarjev), — če v njem ni obveznih določb.
Se enkrat strožja je kazen za direktorja, knjigovodjo ali drugo odgovorno osebo v gospodarski organizaciji, — če tarifni pravilnik ni na vidnem in dostopnem mestu, — če se delavcu ne izda odločba o višini tarifne postavke, — če delavec ne dobi pismenega obračuna plače, — če gospodarska organizacija prikrajša delavca ali uslužbenca za prejemke, ki mu pripadajo po tarifnem pravilniku, — če se plače ne plačujejo vsaj v rokih, ki jih določa uredba, — če ne pokličejo delavcev, ki imajo po uredbi pravico do deleža pri končni delitvi plačnega sklada, — če nadurnega, nočnega dela, dela ob praznikih in dneh tedenskega počitka ne obračunavajo z uredbo določenim povišanjem tarifnih postavk.

Vprašanja in odgovori

OTROSKI DODATKI
F. J., Brežice: Vaša žena je po očetu podedovala nepremičnino, katera pa je ostala ženi materi v doživetju. Ker niti Vi, niti žena ne živite na tem posestvu, ki je oddaljeno nad 35 km od kraja vašega stalnega bivališča, vprašujete, ali bi to dedovanje lahko vplivalo na otroški dodatek? — Odgovor: Pri priznavanju pravice do otroškega dodatka oziroma pri določitvi zneska otroškega dodatka bo treba v bodoče upoštevati, da odpade polovica dohodnine od podedovanega posestva na taščo, ki ima posestvo v vdovskem užitku, druga polovica pa bo vplivala na znesek otroškega dodatka. Na Vašo družino odpadajoči del dohodnine se mora razdeliti tako, da se ugotovi, kolik znesek dohodnine odpade na posameznega družinskega člana in po tej osnovi se določi znesek otroškega dodatka po lestvici, ki je bila objavljena v drugi številki našega lista. Vsekakor ne boste mogli prejemati več polnega zneska otroških dodatkov, ker se je s to dediščino na užitek spremenilo premoženjsko stanje Vaše družine.

M. F., Rogatec: Vaša družina šteje osem članov. Zavod za socialno zavarovanje pa pri razdelitvi dohodnine na posameznega družinskega člana ne upošteva Vaše hčere, ki je na 18 let stara, dela pa doma, ker ni drugje zaposlena. To občutljivo vpliva na znesek otroških dodatkov za ostale štiri otroke. Svatrate, da bi moral Zavod vseliti tudi to Vašo hčer. — Odgovor: Pri razdelitvi dohodnine na posameznega družinskega člana se od otrok štejejo samo tisti, za katere je zavarovanec upravičen zahtevati otroški dodatek. Vaša hči pa je že dopolnila celo 18 let, je za delo sposobna, toda ne hodi niti v šolo, niti ni vajenka in zaradi tega je Zavod za socialno zavarovanje ne more vseliti med družinske člane, ko mora za odmero zneska otroškega dodatka izračunati, koliko dohodnine odpade na posameznega člana. Zavod je torej postopal popolnoma pravilno po uredbi o dodatku za otroke oziroma po navodilu za njeno izvajanje.
P. S., Litija: S kolektivom ste imeli dogovorjen trimesečni brezplačni dopust in sedaj bi radi vedeli, ali je z nastopom tega dopusta nastala prekinitev delovnega razmerja in kako ta dopust vpliva na prejemanje otroškega dodatka? — Odgovor: Dogovorjen, odobren in torej individualno določen brezplačni dopust ne povzroči prekinitve delovnega razmerja in se po zakonu o socialnem zavarovanju ter navodilu za njegovo izvajanje vsteva tudi v delovno dobo za starostno pokojnino, če ne trajajo več kot 3 mesece. V Vašem primeru vam je bil odobren trimesečni brezplačni dopust. Zato tudi ne vpliva na pravico do otroškega dodatka. Seveda pa tega dodatka ne morete prejemati za čas brezplačnega dopusta. Ko pa ta izteče in nastopite delo, se vam zopet ta dodatek redno izplačuje.
J. T., Soštanj: Ste lastnik posekane gozdne parcele, od katere morate plačevati tudi dohodnino, čeprav nimate dohodkov od te parcele. Zaradi tega davka prejemate manjše otroške doklade, kot bi jih po Vašem mnenju morali prejemati. — Odgovor: Za priznanje pravice do otroškega dodatka in za odmero zneska je odločilno premoženjsko stanje upravičenca. Dejstvo je, da vam je odmerjena dohodnina, ki je izkrajševalna, tako da je po tem minimalnem znesku razvidno, da ne živite niti pri očetu niti pri materi, da niti eden niti drugi ne skrbi za Vas. Če ste preskrbljeni in kakšnem zavodu, internatu, potem ni mogoče razpravljati o kakšni pravici do otroških doklad. Če pa skrbi za Vas kakšna tretja oseba, s katero živite v skupnem gospodinjstvu, in Vas vzdržuje, potem bi lahko uveljavili pravico do otroškega dodatka iz naslova vzdrževanja Vašega očeta. Kakšen bi bil uspeh, pa seveda ne moremo predvideti, ker je v tem oziru Vaše pismo noremo predvideti, da ne živite niti pri očetu niti pri materi in nima prav nikakršnega dodatka, na katerega bi lahko oprli svoj odgovor. Priporočamo, naj oseba, ki Vas vzdržuje, če seveda niste nikjer v zavodu, vložil prijavo na zavod za socialno zavarovanje z dokumenti, katere ste že začeli sami iskati.

H. J., Gorjva vas: Ste lastnik zemljišča, pa ne veste, ali imate pravico do otroškega dodatka, ker je še v-dno sporen davčni predpis? — Odgovor: Pravzaprav ste nam dali vse premalo podatkov, da bi vam lahko odgovorili določno, ali imate pravico do otroškega dodatka ali ne. Ker se sklicujete na naš članek v drugi številki našega lista, predpostavljamo, da izpolnjujete pogoje za to pravico glede časa zaposlitve, glede obstoja rednega delovnega razmerja in glede zaposlitve v rednem delovnem času. Če ste lastnik posestva oziroma zemljišča, ste že plačevali dohodnino in potemtakem se že odmerjena in določena dohodnina nujno upošteva pri določitvi o pravici do otroškega dodatka in o njegovem znesku. Iz Vašega dopisa lahko razberemo samo to, da je sporen zadnji davčni predpis. To pa ne more vplivati na odločitev o Vašem zavarovanju za socialno zavarovanje, ker ste itak morali predložiti ustrezna potrdila, iz katerih je bilo med drugim razvidno, koliko ste plačevali doslej dohodnine.

POKOJNINA

P. I., Loke: Vprašujete, ali ste upravičeni do družinske pokojnine po pokojnem možu, s katerim že več kot pet let niste živeli v skupnem gospodinjstvu, ker je bilo tako skupno gospodinjstvo po njegovi krivdi nemogoče in ne vzdržno in ste bili zlasti zaradi varnosti otrok primorani, živeti ločeno od pokojnika. — Odgovor: Po 68. čl. Zakona o socialnem zavarovanju zakonec nima pravice do družinske pokojnine, če je najmanj 6 mesecev pred zavarovančev smrtjo neupravičeno zastopil skupno zakonsko življenje. Vi sicer zatrjujete, da ste pokojnika zastopili zaradi njegovega pijančevanja in zaradi njegovih nevdržnih odnosov do Vaših otrok. Toda nikakor ni zakoncu samemu prepriščeno, da bi presojal, ali je bila zapustitev skupnega zakonskega življenja upravičena ali ne. Zato bo tudi zavodu za socialno zavarovanje verjetno zelo težko odločiti, da vam pripada družinska pokojnina, saj sami priznavate, da ste pokojnika sami zastopili in po lastni presoji vse okoliščine zastopili skupno zakonsko življenje. Če je namreč res, kar v svojem pismu zatrjujete, da je vsa krivda za ločeno življenje izključno na pokojnikovi strani (in tako zatrjujete, da je smrti lahko kaj ceno), potem bi v duhu zakona morebiti mogli doseči družinsko pokojnino. Vendar bi morali dokazati, da ste pokojnika upravičeno zastopili. Predlagamo, da vložite zahtevek za priznanje družinske pokojnine, da bo o njem okrajni zbor za socialno zavarovanje izdal tudi pismeno odločbo. Zoper to odločbo boste lahko vložili pritožbo na republiški zavod za socialno zavarovanje, ki bo dokončno odločil o rednem upravičenem postopku. Če bi bila tudi ta odločba negativna in če bi smatrali, da bi bila z njo prizadeti v svoji pravici, bi lahko sprožili upravni spor s tožbo na Vrhovno sodišče.
Sind. žel. del. Rogatec: Kar ste poslali s svojim dopisom, je zastarelo. Tovariš si vas na zadevo opozoril že v novembru. Vi pa ste nepreverjeno obadva dopisa poslali šele konec januarja. Prva zares je težko utemeljeno obravnavati že tako stare stvari. Ker so prelahko med tem časom že tudi spremenile. Priporočamo, da zadevo ponovno preiščete in če so še vedno aktualne, jih bomo obravnavali.

Eno uro v društvenem prostoru jeseniške „Svobode“

VAS ZANIMA KAJ DELAMO V NAŠEM DRUŠTVU?

»Kaj naj vam povem? Denarja ni! To je prvo. Ljudje so zaposleni tako, da ne pridemo skupaj. Vsak odbornik ima po več funkcij, tistega, ki ne kaže zanimanja za nobeno reč, pa tudi k. »Svobodni« ni. Tako mi je pripovedoval odbornik »Svobode«, ko sem ga popobal, kako jim kaj gre, jeseniškimi svobodami.

»Vas zanima, kaj delamo?« se je oglasilo dekle pri drugi mizi. »S tem vam jaz lahko postržem: sestavili smo že letno poročilo. Tule je, lahko ga vzamete s seboj!«

»O, hvala, hvala! In sem se zatopil v branje poročila. Poročilo o delovanju DPD »Svoboda« Jesenice od leta 1953. do 1954.« piše na vrhu. Nato opisuje, kaj so delale posamezne sekcije lani, koliko vaj, nastopov in gostovanj je bilo.

DOLIK, odsek za likovno umetnost, ima osemnajst članov. Nameravajo, oziroma nameravali so prirediti razstavo že v začetku decembra v prostorih osnovne šole. Prostrora jim niso odstopili, zato izgubljajo voljo. Lutkovno gledališče je imelo 38 vaj. Skoraj vsi redno prihajajo na vaje. »Rdečo kapico« so gostovali po vsej Gorenjski, Dolenjski in Notranjski. Pripravljajo novo igrice »Moja in živali«.

Pomislite, 18.500 dinarjev so nam računali, se je čudilo dekle. »Koliko praviš? Osemnajst tisoč pet sto! To je pa že...«

»Kaj so vam računali, sem bil radoveden. Mestno gledališče, tu na Jesenicah. Za sedem skic kulis za »Moja in živali«. Saj niso nič novega napravili. Te so napravili že za Ljubljano, je bilo dekle hudo. Ni se dalo ugnati.

Za šest luk so nam v Ljubljani računali štiri- do- set tisoč dinarjev. Mi smo pa mislili, kako drago smo plačali tistemu jeseniščanu, ki nam je napravil dvajset luk za pet tisoč dinarjev. De- vetinpedeset tisoč dinarjev — pa še nič nimamo. Kulise bomo morali še napraviti! Sto tisoč kot bi pihnil! In vstopnina je deset dinarjev. Če bi bila dražja, ne bi

bilo obiska, v doorano gre dobrih sto ljudi. Od predstave dobimo tisoč dinarjev, plačati moramo deset odstotkov Ljudski prosveti, ki ni »Svobodni« še ničesar dala (v naglici je pozabila na 150.000 dinarjev za dramsko šolo). Pa še prispevek za zvezo »Svobode« in po pet dinarjev od plakata za mestno olepševalno društvo. Sedaj pa računajte, kolikokrat bomo morali igrati, da se bo igra »amortizirala!« Če jim ni nič do tega, da imamo tudi na Gorenjskem lutkovno gledališče, bomo kar nehali!«

Na licu sem ji bral, da ne misli nehati. Nisem ji zameril. Dekle je bilo zares hudo. Tudi vsak izmed nas bi se popraskal za ušesi, če bi dobil takle račun, in ne bi vedel, kod naj vzame denar.

»Pa sindikat vam nič ne pomaga?«

»Sindikat? Vsi prej kot sindikat! Ni prave povezovalce. V velikim trudom so dali nekaj denarja, nekaj smo jim morali takoj vrniti.«

»Kako, vrniti?«

»I, kakol! Najemimo nam računajo. Pet tisoč dinarjev za — sedaj je šla beseda teže iz ust — za šest sob, za bife, dvo- ranico in za uporabo velike do- rane enkrat na teden za ples in še za igre, kadar igramo.«

Zočer sem zvedel na občnem zboru tovarniškega odbora žele- zarne, da je dal sindikat tovarne dober milijon »Svobodni«, točno milijon dvajset tisoč dinarjev... Pogovor je stekel na drugo stran.

»Koga sprejmete za člana »Svobode?« sem uprašal tovari- ša, ki je medtem prišel v pi- sarno.

»Mislimo, da je bilo tisto stališče, ki smo ga zastopali v za- četku, da mora biti član »Svobode« nekaj več kot drugi, napre- dnejši in predanejši od drugih, zgrajeno. Če hočemo ljudi vzga- jati, jih moramo vzgajati v druš- tvu. Najprej ga moramo dobiti v spojo sredo, šele potem ga lahko vzgajamo. Sicer smo pa na Jeseni- cah sami delavci.«

Dekle mi je brž postregla s številkami. Članov ima »Svoboda« okrog 430. Od tega je 284 de- lavcev, 91 uslužbencev, 11 upoko- jencev, 19 dijakov, 2 učitelja in 6 tehnikov. Drugih inteligentov, vzgojiteljev in kulturnih delav- cev ni v društvu.

Ob koncu poročila je seštevek vaj, koncertov, gostovanj, nasto- pov itd., kulturno umetniških skupin, ki kaže veliko požrtvo- valnega dela in prizadevanja čla- nov na kulturno umetniškem po- dročju. Skupaj so v devetih sekci- jah imeli 488 vaj, 32 prireditelj, 57 gostovanj, 101 nastop, devetkrat so jih obiskale kulturne umetni- ške skupine od drugod. Odprli so dramsko šolo, ki jo obiskuje 62 mladincev in mladink iz vsega okraja. Ljudska univerza je do konca leta priredila štiri predava- vanja in jih sedaj redno vsak teden prireja. Na prvem predava- vanju je bilo 210 poslušalcev (o Trstu), na drugem 400 (Vzpon na Himalajo), na tretjem 30 (O fran- coski težki industriji) in na zad- njem v lanskem letu 35 (O otiskih iz Londona).

Tako, vidite, in minila je ena ura v društvenem prostoru jeseniške »Svobode«.

LETO DNI »SOCIALISTIČNE MISLI«

Zrcalo naših hotenj

Te dni je minilo leto, odkar je na Slovenskem začela izhajati delavska kulturno-prosvetna revija »Socialistična misel«. V tem času nas je dvanaestkrat obiskala in vsakokrat smo jo z veseljem sprejeli.

Leto dni ni dolga doba. Posebno pa ne za revijo, ki ima sicer bogate tradicije predvojnih delavskih revij, toda obenem tudi velike in odgovorne naloge v boju za socialistične odnose v naši družbi. Vendar je »Socialistična misel« zavzela v tem letu pomembno mesto v krogu so- dobnih revij in tudi važno mesto v našem delavskem življenju. Šele sedaj dobimo vrevijo, kako zelo smo potrebovali tako revijo in kako jo še vedno potrebujemo.

Zdi se mi, da je največja za- sluga tega letnika »Socialistične misli«, da je združevala naša hotenja in prizadevanja uveljaviti socialistične ideje na vseh področjih našega družbenega udej- stvovanja. Na straneh »Socialistične misli« je našla svoje me- sto markskega zdrava misel o našem prosvetnem, socialnem, vzgojnem in drugem delovanju. Razen tega pa je povezovala naše »Svobode«, jih bodrila, da so lažje premagovale začetniške te- žave in jim kazala pot, po kateri naj hodijo. Širila je obzorje de- lovnim ljudem, jim govorila, kako žive in se bore delavci v za- mejstvu, priobčevala razprave iz zgodovine našega delavskega gi- banja ter tako vzgajala v nas delavske zavest in proletarske moralne vrednote.

Okrog »Socialistične misli« se je zbralo lepo število sodelavcev, med katerimi je nemalo novih imen. Tudi to je lep uspeh te naše revije.

V tem članku ne nameravam govoriti o pomanjkljivostih, ki so prav gotovo bile in so tudi razumljive. Ničesar novega, mla-

dega ni brez slabosti. Toda te slabosti so majhne, če jih primer- jamo z vsem, kar nam je »Socialistična misel« v minulem letu dala.

Zeleti bi, da bi si ta naša re- vija tudi v tem letu odločno uti- rala pot v naše življenje in po- stala last nas vseh, zrcalo naših hotenj.

skupin, ki kaže veliko požrtvo- valnega dela in prizadevanja čla- nov na kulturno umetniškem po- dročju. Skupaj so v devetih sekci- jah imeli 488 vaj, 32 prireditelj, 57 gostovanj, 101 nastop, devetkrat so jih obiskale kulturne umetni- ške skupine od drugod. Odprli so dramsko šolo, ki jo obiskuje 62 mladincev in mladink iz vsega okraja. Ljudska univerza je do konca leta priredila štiri predava- vanja in jih sedaj redno vsak teden prireja. Na prvem predava- vanju je bilo 210 poslušalcev (o Trstu), na drugem 400 (Vzpon na Himalajo), na tretjem 30 (O fran- coski težki industriji) in na zad- njem v lanskem letu 35 (O otiskih iz Londona).

Tako, vidite, in minila je ena ura v društvenem prostoru jeseniške »Svobode«.

LETO DNI »SOCIALISTIČNE MISLI«

Zrcalo naših hotenj

Te dni je minilo leto, odkar je na Slovenskem začela izhajati delavska kulturno-prosvetna revija »Socialistična misel«. V tem času nas je dvanaestkrat obiskala in vsakokrat smo jo z veseljem sprejeli.

Leto dni ni dolga doba. Posebno pa ne za revijo, ki ima sicer bogate tradicije predvojnih delavskih revij, toda obenem tudi velike in odgovorne naloge v boju za socialistične odnose v naši družbi. Vendar je »Socialistična misel« zavzela v tem letu pomembno mesto v krogu so- dobnih revij in tudi važno mesto v našem delavskem življenju. Šele sedaj dobimo vrevijo, kako zelo smo potrebovali tako revijo in kako jo še vedno potrebujemo.

Zdi se mi, da je največja za- sluga tega letnika »Socialistične misli«, da je združevala naša hotenja in prizadevanja uveljaviti socialistične ideje na vseh področjih našega družbenega udej- stvovanja. Na straneh »Socialistične misli« je našla svoje me- sto markskega zdrava misel o našem prosvetnem, socialnem, vzgojnem in drugem delovanju. Razen tega pa je povezovala naše »Svobode«, jih bodrila, da so lažje premagovale začetniške te- žave in jim kazala pot, po kateri naj hodijo. Širila je obzorje de- lovnim ljudem, jim govorila, kako žive in se bore delavci v za- mejstvu, priobčevala razprave iz zgodovine našega delavskega gi- banja ter tako vzgajala v nas delavske zavest in proletarske moralne vrednote.

Okrog »Socialistične misli« se je zbralo lepo število sodelavcev, med katerimi je nemalo novih imen. Tudi to je lep uspeh te naše revije.

V tem članku ne nameravam govoriti o pomanjkljivostih, ki so prav gotovo bile in so tudi razumljive. Ničesar novega, mla-

dega ni brez slabosti. Toda te slabosti so majhne, če jih primer- jamo z vsem, kar nam je »Socialistična misel« v minulem letu dala.

Zeleti bi, da bi si ta naša re- vija tudi v tem letu odločno uti- rala pot v naše življenje in po- stala last nas vseh, zrcalo naših hotenj.

Rihard Jakopič: Brez doma

Z NAŠEGA FILMSKEGA PLATNA

„PRIJATELJICE NOČI“

Sodobni Pariz... Staro vele- mesto, polno življenja in — umi- ranja. Prizorišče razkošnih poje- din in brezskrbnega življenja ter mesto lakote, revščine, obupne- ga boja za obstoj.

Borza človeškega mesa... V ta Pariz nas popelje film »Prijateljice noči«.

Na pločniku neke zakotne pa- riške ulice so našli mrtvo dekle. Nekatere v predmestju je pod kolesi osebnega avtomobila izdihnila mlada žena. Soferja Paula je podrl avtomobil...

Policija išče neznanе storilce. Dekleti sta prostitutki, a sofer Paul... Kaj je z njim? In že nas je zgodba prevzela.

Mlada dekle pariškega pod- zemlja se je s svojim rahitim sinkom vrnilo iz zavoda za mla- doletnike. V nekaj dneh jo je podzemlje ponovno pogotnilo. Zvodnik Jo, tip brezdušnega tr- govca z belim blagom in lastnika nekaj desetih »dekliskih strojev«, jo je ujel v svoje mreže. Olga postane ena izmed njegovih su- ženj.

Dejal bi, da še nisem videl filma, ki bi tako globoko vplival name. Kot mora je legal na mojo notranost. Gledal sem dekleta, ki so postajala po pločnikih in se vabljivo nasmihala mimoidočim. In če se je kdo ujel na njihovem nasmešku, so odhitele z njim, a se kmalu vrnile in zopet vabile. Gospodar zahteva denarja, veliko denarja. In sužnje vabijo... Nam- smeh na obrazu, a v notranjo- sti...?

Olga je na poti iz zavoda spoz- znala soferja Paula. V njenem srcu se predrami ljubezen, ču- stvo, ki ga dotle ni poznala. Prostitutka ljubi. Odbija lju- bimca, sramuje se te ljubezni in se boji gospodarja, vendar ljubi globoko, človeško...

V »Bijon-Bar« se selijo nova dekleta. Med njimi je mladenka, ki se iz ljubezni do Joa pada na cesto. Pariza ne pozna in Jo jo z lahkoto omreži. Denarja potre- buje, veliko denarja, da bi si ku- pila bar...

In to dekle Jo ubije. V Olgi se nekaj dogaja. Člo- vcek v njej se vse močnejše ogla- ša. Ljubezen do Paula podpira tega človeka, ki se upira stanovalcem »Bijon-Bara« in njegovemu last- niku.

Olga zbeži k Paulu. Človek v njej je zmagal. Jo se maščuje in ubije Olgino prijateljico ter tež- ko poškoduje soferja Paula. — V »Bijon-Baru« odmevajo strelj. Olga je sama kaznovala Joa.

Prostitutka Olga se je rešila iz podzemlja. Na pločnikih pa- riških ulic pa se še vedno spreha- jajo dekleta. In vabijo...

Ob koncu filma bi lahko zapi- sali: »Nadaljevanje sledi.« Zgodba o pariških prostitutkah ni končana. In še dolgo ne bo. Dokler se Francija ne bo pomladila, do- kler ne bo zavladal v njej zdrav, delavski duh.

Človeka prevzame realnost, s katero so prikazana padla de- kleta. Nič ni olepšanega na njih. Trdo in umazano življenje je pu- stilo na njih svoje sledove. Nekat- je globoko v notranjosti pa še živi človek. V vseh. Živi in se upira. A je slaboten, preslaboten, da bi razbil okove umazane vsakda- njosti.

Nekateri menijo, da se v filmu »Prijateljice noči« zastavljeni problem prostitucije razvodi v kriminalni zgodbi. Toda, ali ni že sama prostitucija kriminal? Kaj je zvodništvo, trgovanje z ljudmi in suženjsko »delo« pro- stitutke drugega kot kriminal? Mar ne raste kriminal iz prosti- tucije? Prostitucija in kriminal hodita z roko v roki, povsod in tudi v Parizu. Seveda pa bi lahko govorili, kako je prikazano kri- minalno početje Joa in njegovih gangsterjev.

In nekateri tudi menijo, da sta scenarist in režiser grešila, ker v »pretresljivi Olgini zgodbi nista kritizirala družbe«. Tudi od te trditve ne bi dosti ostalo, če bi se nekoliko bolj pobavili z njo. Mar ni sam film, tak kakr- šen je, od začetka do konca, kri- tika francoske buržoazne druž- bene ureditve, ki se zelo rada baha s »humanostjo«, v resnici pa je nečloveška, nemoralna, že v temeljih pokvarjena. Prostitut- ke za pariško oblast niso ljudje. So propadla bitja, izvržki družbe, ki jih ti gospodje radi obiskujejo, a dopuščajo, da umirajo po ces- tlah. Kaj je francoska družba napravila, da bi rešila ta dekleta? Ničesar. Se globlje jih peha v blato. Ali prikazovanje vsega tega ni kritika družbe?

Sodobni Pariz... Po pločnikih se sprehajajo dekleta. Borza člo- veškega mesa. In vsak dan požira podzemlje nove in nove Olge. Zgodba se nadaljuje...

Prizor iz francoskega filma »Prijateljice noči«

Prizor iz francoskega filma »Prijateljice noči«

TO IN ONO IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA V KONJICAH KO ZATONE LETO...

Ob zatonu leta in ko stopamo v novo leto, je že v napadi, da so takrat občni zbori raznih dru- štev in organizacij. Takrat nam pravijo obračun dela iz pretek- lege leta in se razgovore o načr- tih za naslednje. Tako je bilo tudi v Slovenskih Konjicah.

Začnimo pri »Svobodni!« Precej lahko pohvalimo ljudsko univer- zo, ki je pripravila več zanimi- vih predavanj. Le poslušalcev je bilo premalo. Pevski zbor je večinoma pel na vseh proslavah naših narodnih praznikov, pogre- šali pa smo samostojnih nasto- pov. Dosti govora je tudi o kino- projektorju, ki naj bi ga name- stili v novi dvorani kulturnega doma. Sedaj, v mladinskem domu, že dolgo ne odgovarja več. Ista stvar je z dvorano. Nič ni torej čudnega, če predstave niso dobro obiskane. Stvar pa je se- vedna draga (blizu dva in pol mi- liona dinarjev), česar »Svoboda« sama ne zmora. Zato se bo upravni odbor »Svobode« obrnil za pomoč na konjiška podjetja in organizacije, ki prošnje prav gotovo ne bodo zavrnile.

Telovadno društvo »Partizan« se postavlja z novim fizikalnim stadionom. Tudi planinci so še dokaj delali, posebno pri ureja-

nju planinskih postojank. Morda bi jim prav to lahko šteli tudi v zlo, saj bi nam lahko pripravili tudi kakšno zanimivo predava- nje. V drugi polovici lanskega leta so ustanovili turistično dru- šтво. Nekateri menijo, naj bi se planinsko, turistično in olepševalno društvo združila. Ti misli- jo, da so naloge teh društev močno sorodne in da delajo v vseh društvih skoraj isti člani. Mnenja so tudi, da bi bilo bolje, če bi bilo manj društev, pa tista delavnejša. No, kako se bodo odločili, bodo povedali člani sami na občnem zboru. V. L.

Uspех grškega pisatelja
Pred kratkim je izšlo v Grčiji naj- novejšo delo zelo znanega grškega pi- satelja Nikolasa Kazančisa »Ki- pitan Mihalis«. To je zgodovinski roman o osvobodilni borbi Grkov na otoku Kreta proti Turkom. Toda naj- bolj se je pisatelj Kazančis pro- slavil z romanom »Aleksis Zoroas«. Ta roman je preveden v enajst je- zikov in pravijo, da je bilo to delo v Ameriki lansko leto najbolj brana knjiga.

KULTURNI DROBIŽ

Nikolaj Gogolj: Taras Bulba

Pred kratkim je založba Mla- dinska knjiga poslala na naš knjižni trg že tretjo izdajo »Ta- rase Bulbe«, ki je pri preprostem bralcu in zlasti pri mladini naj-

Taras Bulba

bolj priljubljeno delo slavnega ruskega pisatelja Gogolja. V tem zgodovinskem romanu Gogolj opisuje viharno in uporno Ukra- jino v sedemnajstem stoletju in usodo legendarnega kozakeškega junaka Bulbe, ki je v boju izgu- bil oba sinova in sam končal na grmadi brez najmanjše tožbe in

vzdih. Še njegove zadnje besede so bile namenjene domovini. Ko bomo delo prebrali, nam bo še dolgo ostal v spominu Taras Bulba kot svetel zgled borca za svobodo domovine proti tujim zati- ralcem in vsiljivcem. Delo je na novo prevedel Vladimir Levstik, opremil pa z odličnimi ilustraci- jami Riko Debeljak.

Umetnost starejša kot zgodovina
Ko so arheologi kopali na kraju, kjer je nekoč stalo biblijsko mesto Jerihon, so našli sedem doprskih kipov-portretov. Znanstveniki pravi- jo, da so te predzgodovinske umet- nine nastale okoli leta 5000 pred našim štetjem. Važnost in pomembnost tega odkritja je v tem, da so potem- takem te umetnine, stare 7000 let, prvi do sedaj znani primeri portretne umetnosti na svetu. Poleg tega pa te umetnine nekako vežejo umetnost predzgodovinskega obdobja z umet- nostjo, ki jo štejemo v zgodovinsko obdobje človeštva.

Napeti romani L. R. Ste- vensona v filmski obdelavi
Filmski producenti na Zahodu radi uporabljajo znana literarna dela kot predloge za filmsko predelavo. Pri tem največkrat izbirajo med pusto- luskimi in romantičnimi zgodovin- skimi deli. Knjiga znanega angleškega pisatelja kvaliteten avtoritativnih in zgodovinskih romanov R. L. Steven- sona »Uprabljani«, ki jo imamo tudi v slovenskem prevodu, je doživela že več filmskih predelav. Prva verzija je nastala že v obdobju nemega filma 1917. leta, druga 1948. leta in zadnja 1948. leta, v kateri igrajo v glavnih vlogah Roddy Mc Dowall, Sue En-

glant in Dan O'Herlihy. Po pisanju tujih listov je menda delo uspelo in bi želeli, da ga vidimo tudi na naših filmskih platnih.

Končano je snemanje filma »Koncert«
Kot je predvidela, je končala ekipa filma »Koncert« s snemanjem. Film so posneli v ateljejih Jadran-filma in na nekaterih zagrebških ulicah. Ker so film montirali vzporedno s snema- njem, ga bodo najbrž vrteli po kino- dvoranah prej, kot so predvideli in to že v maju. Film »Koncert« je novost v naši kinematografiji. To je naš prvi, že narejeni filmski omni- bus, čeprav ne v običajni obliki, ko so med seboj povezali več različnih filmskih zgodb v eno delo. »Koncert« je sestavljen iz petih zgodb, ki pri- kazujejo življenjsko pot glavne ju- nakinje, ki jo igra Nada Skrinjar. Film je režiral Branko Belan.

Založba italijanske manjšine na Reki
Založba italijanske manjšine »EDIT« na Reki, ki je bila ustanov- ljena pred letom dni, je zelo razvila svojo delavnost. Poleg vrste učbeni- kov za italijanske osnovne šole in gimnazije je ta založba izdala že tudi več leposlovnih del in razprav. »EDIT« je izdala italijanski prevod Dedijerovega življenjepisa maršala Tita. V tisku je italijanski prevod romana Dobrice Costica »Daleč je son- je«. Od pisateljev italijanske manjšine je izšla zbirka pesmi Osvalda Ramousa, knjiga Erosa Sekulja »Bilo nas je mnogov« in Karada Ilijaša »Po- potovanje okrog sveta«. Tiskajo se tudi v hrvaščini prevedeni »Spomini istrskega borca«, ki jih je napisal podpredsednik italijanske zveze An- druja Benusi. Za tisk pripravlja za- ložba »EDIT« antologijo jugoslovans- ke proze in poezije, Cankarjevega »Martina Kačurja« in roman Milana Begovića »Giga Baričeva«. Poleg tega pa izdaja ta založba tudi aktualne po- litične in poljudnoznanstvene spise za italijansko manjšino.

Roman o strahotah poplave na Holandskem

Avtor »Izgubljenega morja«, hol- landski pisatelj Jan De Hartog, je na- pisal novo delo z naslovom »Koveč matega Nočja«. V tem delu je opisal strahote lanskeletne poplave na Ho- landskem, kot sta jih gledala in do- življala dva otroka. To De Hartogovo delo so izdali istočasno v Franciji, Holandiji, Belgiji, Angliji in v Zru- ženih državah Amerike. Kritiki pravi- jo, da se je pisatelj zelo posrečil pogled na življenje in naravno ka- tastrofo skozi duševno prizmo dveh nezkušenih otrok.

Prizor iz lanskeletnih poplav na Holandskem: Vojaki popravlajo nasipe, ki so jih porušile raz- besnele vode

Lepo priznanje filmu »Jara gospoda«

Znani angleški filmski časopis »Slika in zvok«, ki izhaja vsaka dva meseca, je v zadnji številki prinesel pregled filmskih festivalov v lanskem letu. V prvem delu članka, ki je posvečen beneškemu festivalu, je za- pisal spoje vtise s tega festivala znani filmski kritik in odgovorni urednik tega časopisa Gavin Lambert. Med drugim piše, da so od vseh tridesetih filmov, ki so jih v Benetkah vrteli, samo štirije zaslužili pozornost. Med te štiri filme, po enega japonskega, angleškega in francoskega, je uglasil filmski kritik Lambert vrtiti tudi slo- venski film »Jara gospoda«. Lambert sicer pripominja, da ni niti eden od teh štirih filmov dovršena umetnina. Daje pa jim priznanje, pred ostalimi zaradi njihove zanimive tematike, do- bre igre in strokovne solidnosti. O »Jari gospodi« (po angleško »The Par- verusa«) trdi, da je ta film obdelan z močjo, ki spominja na Balzaca, in da je avtorjem uspelo ustvariti ču- stveno prepričljivo podobo dobe, ki so jo prikazali. Edino kar filmu očita, je s nekaterega vidika nedovršene in v glavnih vlogah. Vsekakor smo lahko v tako kritiko zadovoljni, posebno če, če upoštevamo, da so na beneškem festivalu vrteli filme dežel z ve- likimi tradicijami v filmski umet- nosti.

KRIZA ITALIJSKEGA KLERIKALNEGA REŽIMA

FANFANIJEV KONEC, VOJNA NAPoved'

Za vlado glasovalo 262 poslancev, proti pa 303 poslanci. — Klerikalci med socialdemokrati in monarhisti. — Demokrski sindikalni voditelj obsodil svojo lastno stranko, da je protidelavska.

In zgodilo se je, kot smo pričakovali. Italijanski parlament je pustil Fanfanija na cedilu. Za njegovo vlado je glasovalo 262 poslancev, proti pa 303 poslanci. Za zaupnico Fanfanijevi vladi so glasovali demokrati in republikanci, proti pa Togliattijevi informiranci. Namizni demokrati, socialni demokrati, monarhisti in neofašisti. Le liberalci so ostali nevtralni in niso hoteli podpreti ne ene in ne druge strani.

Ze pred glasovanjem se je lahko videlo, da Fanfani ne bo uspel. Saragat je v parlamentu izjavil, da njegova stranka ne bo podpirala nobene demokrške vlade, ki bi hotela na kakršen koli način sodelovati z monarhisti. Sed demokrške parlamentarne skupine je proseče pozival socialne demokrate in monarhiste, naj se združijo z demokrskimi v skupno fronto, ki bi obvarovala »demokratične institucije« v Italiji. Voditelj monarhistične parlamentarne skupine pa je dejal, da njegova stranka ne bo podprla Fanfanijeve vlade, ker je ta hotela sprejeti vseh njihovih zahtev.

Parlamentarna razprava, po kateri je Fanfani dobil nezaupnico, je tudi pokazala, da demokrški volci niti ne morejo z gotovostjo računati na svoje poslance. Star sindikalni voditelj Rapelli, ki je član demokrške parlamentarne skupine, je med razpravo dejal, da bo glasoval proti Fanfanijevi vladi, ker je ta vlada nasprotna interesom delavskega razreda.

Razen Rapellija so se demokrštanom uprli tudi trije poslanci. Izmed njih je stranka, ki so doslej vedno podpirali demokrško parlamentarno skupino.

Fanfani je vrnil predsedniku republike Eipaudiju mandat za sestavo vlade. Einaudi pa ne ve, kaj bi s tem mandatom, saj je klerikalna italijanska vladavina v tako težki krizi, da je malokateri italijanski politik sposoben in pripravljen rešiti to vladavino propada. Veliko govorec o nazadnjem klerikalnem Piccinu, ki bi sestavil vlado s pomočjo monarhistov, drugi pa se ogrevajo za De Gasperija ali za Pello, pa tudi Gronchija ne pozabijo omenjati kot možnega predsedniškega kandidata. Toda ljudje niso važni, važni so programi. In vedeti je tudi treba, da je sestav italijanskega parlamenta takšen, da v njem ne bi dobili večine niti napredni niti nazadnjiški programi.

IZ JAPONSKEGA DELAVSKEGA GIBANJA

Delavci premagali bogataše

Japonski rudarji so te dni slavili veliko zmago. Trindevetdeset dni so se bojevali proti rudarski zvezi Micu in zmagali. Lastniki rudnikov so preklicali svoj odlok o odpustitvi 1815 rudarjev. Zaradi stavk, ki jih je med tem časom organiziral rudarski sindikat, so v rudnikih nakopali 750.000 ton premoga manj. Lastniki so torej izgubili okrog 4 milijarde dinarjev. Uporabiti so tudi morali pol milijona ton premoga, ki so ga imeli v rezervnem skladu. Glasilo japonskega sindikata rudarjev piše, da bodo minila najmanj štiri leta, preden si

bodo ti rudniki ponovno zagotovili izgubljeno tržišča. Rudarji pa so se proti lastnikom rudnikov Micu bojevali tudi s »pocasnim delom«. V takih dneih so v rudnikih nakopali polovico premoga manj kot navadno. Ker uprave rudnikov niso mogle zadovoljiti trga, so jih kupci začeli zapuščati. S tem ogorčenim odporom so rudarji končno prisilili delodajalce, da so ponovno zaposlili 1815 odpuščenih delavcev.

Francija naj spremeni svoj odnos do Tunisa

Mednarodna konfederacija svobodnih sindikatov je poslala francoski vladi pismo, v katerem zahteva, naj francoski državni pristojni na sestane s predstavniki tunizijskega ljudstva, na katerem bi razpravljali o sodelovanju Tunizijcev v oblasti. Razen tega pa zahteva Mednarodna konfederacija svobodnih sindikatov, naj francoska vlada ukine protidelavske zakone v Tunisu.

BREZPOSELNOST V AVSTRIJI

Stotisoči brez dela

Ogromen porast nezaposlenosti v Avstriji.

V Avstriji je že okrog 300.000 nezaposlenih. A to število je vsak dan večje, zakaj delodajalci še vedno odpuščajo delavce.

Stavkovno gibanje je že zajelo železničarje, kovinarje, rudarje, prevoznike, delavce elektrarn in veliko nameščenec. — Nasprotje med kominfornističnimi in socialističnimi ter krščanskimi sindikati. — Resno opozorilo vladi in delodajalcem.

Zaradi tega stavka ni bila popolna, vendar je v precejšnji meri onemogočila promet. V Franciji domnevajo, da bodo tej stavki sledile še druge, manjše ali večje stavke v zasebni in državni industriji. Doslej so kratke stavke že napovedali

poštni in telegrafski nameščenec, delavci plinar in elektrarn, kovinarji, železničarji in bančni nameščenec. Razgibali so se tudi rudarji, ki nameravajo v kratkem napovedati nekaj večjih stavk. Vse torej kaže, da se bodo francoski delavci resno spoprijeli z delodajalci.

Tudi malaška dekleta so se pridružila osvobodilnemu boju. Na sliki vidimo mlade partizanke v ujetniškem taborišču

O SOVRAŽNIKIH GUATEMALE

Zarota nazadnjakov

Vlada Guatemale je sporočila, da so njeni organi odkrili zaroto proti sedanjemu režimu, ki ga podpira večina guatemalskega ljudstva. V poročilu, ki ga je vlada izdala ob tem odkritju, je rečeno, da sta v zaroto zapletena tudi predsednik Nicaragua Somoza in neki bivši polkovnik ameriške vojske.

V Guatemali so odkrili zaroto, za katero se skrivajo mnoge imenovane pa tudi neimenovane politične sile v Ameriki

Ameriško zunanje ministrstvo je te dni osemsto trditve guatemalskega predsednika, češ da so Združene države odbile invazijo štirih držav Latinske Amerike (Venezuela, San Salvadorja, Nicaragua in San Dominga) na Guatemalo. Obenem pa ameriška vlada obtožuje vlado Guatemale, da podpira »komunistične napore za sabotiranje medameriške konference v Caracasu. Odnosi med Ameriko in Guatemalo, ki jo ves ameriški tisk obsoja kot »rdčkarsko deželo, ker je nacionalizirala

lastnino ameriških bogatašev in noče delovati tako, kot zahtevajo v Ameriki, se nikakor ne izboljšujejo, ampak celo slabšajo. In to poslabšanje meče zelo slabo luč na odgovorne ljudi v Združenih državah.

Upor pristaniških delavcev

Okrog 40 ladij stoji v londonskem pristanišču in delavci jih nočejo razloziti. Zakaj? Doslej so londonski pristaniški delavci delali po 17 do 19 ur dnevno. Pred dnevi pa so se uprli 70.000 pristaniških delavcev v spomenici tudi grajo obveznemu nadurnemu delu. Delavci so sicer pripravljeni delati več kot 8 ur, toda nadurno delo bi moralo biti prostovoljno.

AMERIŠKI SINDIKATI GRAJAO EISENHOWERJEV GOSPODARSKI PROGRAM

Kaj je z dvema milijonoma brezposelnih? — Komu bo koristila Eisenhowerjeva davčna politika?

Voditelji ameriške sindikalne organizacije CIO so objavili spomenico, v kateri poudarjajo, da predvideva gospodarski program predednika Eisenhowerja pomoč veliki industriji, pozablja pa, da je v Ameriki skoraj dva in pol milijona brezposelnih. V spomenici tudi grajo davčno politiko, ki jo je napovedal predsednik Eisenhower. Trde, da bi taka davčna politika koristila le velikim podjetnikom in lastnikom obilnih paketov borznih vrednostnih papirjev. Razen tega pa ameriški sindikali obdorniki ne morejo odpustiti Eisenhowerju, da se ni zavel za povišanje minimalnih mezd.

O SKOTSKIH RUDARJIH

3000 rudarjev je stavkalo

Ze julija meseca lanskega leta so predstavniki angleškega sindikata rudarjev zahtevali, naj Nacionalni svet za premog poviša plače rudarjem. Ker ta vladni organ še do danes ni ustregel njihovi zahtevi, so mnogi rudarji v Veliki Britaniji začeli stavkati.

Pred nedavnim je stavkalo 3000 rudarjev iz petih premogovnikov Srednje Skotske. Voditelji sindikata rudarjev trde, da bodo organizirali še več stavk, če Nacionalni svet za premog ne bo hotel povišati plač.

LETNA KONFERENCA VLADAJOCE INDIJSKE STRANKE

Kongresna stranka OB SOJA KOLOMALIZEM

V minulem tednu je bila v New Delhiju 59. konferenca indijske kongresne stranke. Po obširnih razpravah so sprejeli deset spomenic, v katerih se kongresna stranka zavzema za nadaljevanje dosedanje nevtiralne zunanje politike, obsoja kolonializem kot največjo nevarnost za mir, zahteva pospešeno graditev industrije in velikih objektov za napredek kme-

tijstva, se zavzema za zmanjšanje brezposelnosti in nasprotuje ameriško-pakistanskemu vojaškemu sodelovanju. V zadnji spomenici, ki so jo sprejeli tik pred koncem konference, je kongresna stranka pozvala k enotnosti vse indijske narode.

Glasilo sindikatov Slovenije. Izdaja Republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo. Osvobodni urednik: Roman Albreht. Tisk: Slovenska ljudska pravica v Ljubljani. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Čufarjeva ulica 1. — Dom sindikatov. Telefoni: uredniški v uravnavanju 23-431, uredniški 22-538, uprava 20-046. Poštni predal 284. Račun pri Mestni hranilnici v Ljubljani 601-305-1-221. List izhaja vsak petek Rokopisov ne vračamo. Mesečna naročnina 40 din, četrtletna 120 din, polletna 240 din, celoletna 480 din; posamezna številka 10 din.

KO PREBERES »DELAVSKO ENOTNOST«, JO POSODI TUDI SVOJEMU TOVARISU!

OKNO V SVET

Azija se je prebujala. Na Kitajskem je planeta Sun Jan Senova revolucija. V azijski Rusiji so zavladali boljševiki. Indiji so se upirali britanskemu gospostvu. Ideje o svobodnem življenju so prihajale tudi na Malajo. Napredni ljudje Malaje so želeli osvoboditi svojo deželo, napoditi kolonizatorje, angleške, kitajske in indijske kapitaliste ter poslati malaške sultane v muzeje. Za to veliko nalogo pa bi bilo potrebno združiti vse reževe (ne glede na narodnost, vero in druge razlike) v enotno revolucionarno osvobodilno fronto. Tako je v Malaji nastajala Komunistična partija. In v to partijo je 1940. leta stopil tudi kitajski fant iz Malaje — Cin Peng.

1941. leta je vojna vzhra zajela vso Azijo. Japonska je napadla angleški imperij. Singapur je padel. Anglezji so se umikali, požigali vasi, mesta, kavčukove nasade in obdelana polja. Nobene prošnje Malajcev niso pomagale. Japonci naj bi dobili vso Malajo opustošeno. Takrat so mnogi malaški veljaki začeli sodelovati z novim gospodarjem. Pa tudi nekateri preprosti Malajci so nasledili japonskemu geslu: »Azija Azijcem, za katerim se je skrivala želja po nadvladavi Japonske nad vso azijsko celino.

Le komunisti so pravilno ocenili položaj. Pozvali so ljudstvo v boj proti japonskemu okupatorju, za izgon Japoncev, za neodvisno, socialistično Malajo. V malaški džungli so se pojavili partizanski odredi. Boj za osvoboditev je vzplamtel. Uspehi so nadvuševali omahljive. Ljudstvo je začelo šepetati o svojih junakih, in med imeni teh junakov je bilo tudi ime mladega Kitajca — Cin Penga.

Angleski polkovnik Chepmann piše v svoji knjigi »Džungla je nevtiralna, da je bil Cin Peng »partizan, ki mu je Velika Britanija največ zapuala. Ob koncu vojne je malaško osvobodilno gibanje zahtevalo, naj Anglija prizna neodvisnost njihove dežele. Angleski državniški so jim odgovorili, da si nih drugače bolj ne žele kot spopadati Malajci svobodo in neodvisnost. Tedaj se je angleski imperij podiral. Indija, Burma, Pakistan. In imperijali se smelajo, kadar jim je težko, za hrbtom pa drže — nož.

Borci osvobodilne vojske Malaje so po vrnitvi iz džungle obračunali s tistimi Malajci, ki so sodelovali z okupatorji, v začetku 1946. leta pa so odložili orožje. Vrgli so lepin besedam iz Londona in čakali na svobodo. A objubljen svobode ni bilo. Interesi lastnikov kavčukovih plantaž in rudnikov kositra so bili močnejši od želja malaškega ljudstva. Da bi obvarovali te svoje interese, so Malajo razdelili v Malaško federacijo in Singapur, poiskali zavezniške sile, zagotovili premoč svojim predstavnikom v oblastnih organih in — sužnji so ostali sužnji, bogataši — gospodarji. Junija meseca 1948. leta so partizani ponovno odšli v džunglo. Popeljal jih je komunist Cin Peng, človek, ki so ga nekdo v Londonu odlikovali z redom Britanskega imperija. Džungla je zopet prepogorila.

Malajski partizani se vojskujejo že šesto leto. Napadajo sovražniške vojske in malaške policije, uničujejo prometne zveze in nasade kavčuka, zažigajo plantaže. Britanci že vsa ta leta trdijo, da jih je le 5000. Toda to jih nič ne moti pri hvalisanju, da so jih pobili že 2700, ujeli 200 in da so zaprli 5000 njihovih pristavec. Še danes trdijo, da je s Cin Pengom le 5000 ljudi, nočejo pa povedati, zakaj so preselili pol milijona kitajskih reževev v koncentracijska taborišča.

Ljudje partizane podpirajo. Sam angleski general Briggs je moral priznati, da bi že zdavnaj uničil upornike če ljudstvo ne bi sodelovalo z njimi. Kljub tej vojni pa malaški bogataši še vedno veliko zaslužijo. Samo kavčuk jim daje leto 500 milijonov funtov (okrog 700 milijard dinarjev). Za obvarovanje svojih posesti (posesti jim varuje 500.000 vojakov in policajev) pa daje samo 12 milijonov funtov na leto (4% dobička, ki ga dobe pri prodaji kavčuka). Malaja je še vedno eden izmed najbogatšjih izvoznikov strateških surovin, ki jih Zahod nujno potrebuje v oboroževalni tekmi med Vzhodom in Zahodom. Obenem pa zavzema ta dežela važno mesto v zahodnem obrambnem sistemu.

Toda kaj bo jutri? Tega s jutri se Anglezji in drugi njihovi zavezniški Zahodu. trša njegove. Burma, Indija in Indonezija so jim stalno pred očmi in

da se jim v Malaji ne bi zgodilo isto kot v drugih azijskih deželah, so pripravljeni žrtvovati od svojih dobičkov še mnogo več, kot so dajali doslej.

Nemirno je danes v Malaji. Ljudi bude iz spanja eksplozije. In drugo jutro berejo v časopisih, da vlak ne vozi v to ali ono smer. Policaji ustavljajo na vsakem koraku. Po cestah krožijo oklopni avtomobili. Celotne osebe avtomobila so spremenili v bojne vozove. In miniska polja, bodoče žice...

V mesehah govore, kako partizani (komunistični) sovražijo muslimansko vero. Zapro vsakogar, ki ima doma več kot za teden dni hrane, ker mislijo, da jo skriva za partizane. In zapirajo tudi delavce, ki prinašajo na plantaže kosa kruha. Kdo ve, če ni ta kruh za partizane? Po šestih letih neuspešnega bojevanja hočejo uničiti malaško osvobodilno gibanje — z lakoto.

Po deželi hodijo uslužbeni vlade in zbirajo vobune. Na džunglo mečejo milijone lističev, na katerih pozivajo borce. Naj se predajo. Vsakomur, kdor ujame ali ubije partizana, plačajo 500 dolarjev nagrade. Kdor pa izda člana partije, dobi od 2000 do 10.000 dolarjev. A malo je v Malaji ljudi, ki so pripravljeni izdati Cin Pengove boje. Doslej Anglezji niso ujeli niti enega važnega partizanskega voditelja. Ljudstvo rajši poslušajo partizane, ki jim pripovedujejo o ciljih osvobodilnega boja. O izgonu Britancev, republikanski ureditvi dežele, enakopravnosti narodov, združitvi Malaške federacije in Singapura, o nacionalizaciji angleškega kapitala, agrarni reformi, pomoči zasebni industriji in o izgradnji državne industrije, pravnici ureditvi davkov, o socialnem zavarovanju, boljših plačah, obveznem solanju in sodelovanju z vsemi državami, ki hočejo sodelovati z Malajo kot enakopravno in neodvisno deželo. To je pravzaprav program malaške komunistične partije, ki ga je sprejelo malaško osvobodilno gibanje.

Anglezji hočejo prikazati vojno v Malaji kot moskovsko spletko. Voditelji malaškega osvobodilnega gibanja pa kot Res je, da vojna v Malaji koristi sovjetskim in norda tudi kitajskim osvobodilnim narcom v Aziji, toda ali je to dovolj, da neko osvobodilno gibanje ocenimo kot tujo agenturo? V Londonu vedo, da malaškim partizanom ne po-

magata niti Kitajska in niti Sovjetska zveza. In vendar se jih boje, vendar jih ne morejo premagati. 5000 borcev (Anglezji pravijo, da jih je toliko) se že šest let zmagovito bori proti tristostranski glavi armadi angleških vojakov in policajev. Odkod ta moč, ta upornost? Ali jih mogoče oborožene skupine (njih agentov vzdržati toliko časa pred takšno premočjo in celo — zmagoviti? Mar nam vse to dokazuje, da je za malaškimi partizani ljudstvo Malaje? Dokler se Cin Peng bojevali proti Japoncem — za svobodo svojega naroda, je bil »junak«. danes, ko se Cin Peng bori proti Anglezem — za svobodo svojega naroda, pa je »razbojnik«.

Slika ne je bila popolna, če se ne bi pomenili še c težjih legalnih političnih organizacij, ki obstajajo v Malaji. Znani sta predvsem dve: Združena malaška nacionalna organizacija (gibanje malaških nacionalistov, ki nasprotuje Anglezem, toda z njimi sodeluje. Ker se boji zmagave osvobodilne vojske in prevelikega vpliva Kitajcev) in Kitajsko nacionalna organizacija, ki zahteva, naj imajo tudi Kitajci svoj vpliv v oblasti. V zadnjem letu pa smo že večkrat slišali o Panmalajski delavski stranki, mlademu socialističnem delavskem gibanju, ki je član Azijske socialistične konference. To gibanje je res šele v povojih, toda če bi dovolili sindikatom, ki imajo okrog 100.000 članov, da sodelujejo v socialistični delavski organizaciji, bi se lahko kmalu spremenilo v odločilno politično silo v Malaji. Voditelji malaških socialistov nasprotujejo oboroženemu boju za osvoboditev, čeprav nekateri s simpatijami dajejo v džunglo. Menijo, da si dnevi Malaja lahko pridobi svobodo samo z mirnimi sredstvi. Sprejeli so desetletni program osvoboditve, v katerem se zavzemajo za pršano uveljavljanje samostojnosti in neodvisnosti. Po njihovih besedah Malaja lahko pridobila samostojnost šele leta 1964. Toda to gibanje je bilo mlado in kdo ve, kakšne poti bo se ubralo v bodočnosti.

Padla britanska imperija v Aziji se potanja. Le kapitanski most še lahko vidimo — Singapur z Malajo. Zdalj žal bo še ta izgnil v morske globine — v pozabo. V džungli, v rudnikih in na plantažah pa se poraja nova Malaja.

Angleski kolonialni uradniki v Malaji se niti v bar ne upajo brez orožja. Boje se ljudstva, ki se bori za osvoboditev svoje domovine

RESNICA O MALAJI DŽUNGLA GOVORI

Beseda o nekem ljudstvu, ki lomi suženjske okove

V prvih poletnih dneh 1945. leta so v Londonu slavnostno sprejeli heroja protijaponske vojne in voditelja malaških partizanov Cin Penga. Casopisi niso vedeli, kako bi ga dovolj pohvalili, in ljudje, ki so bili tedaj odgovorni za usodo Anglije, so mu pripeli na prvi izmed najvišjih angleških odlikovanj — red Britanskega imperija. Tedaj je bil Cin Peng mladenič dvaindvajsetih let...

Danes pa jih ima že trideset. Nič več ga ne sprejemajo v meglenem Londonu, nič več ne odključuje. A časopisi še vedno pišejo o njem. Toda ne o »Cin Pengu — junaku, ampak o Cin Pengu (Vong Ping ali Vong Mun Vaju, kakor ga tudi imenujejo) — »banditu in razbojniku«.

Britanska vlada je na njegovo glavo razpisala nagrado — 25 milijonov dinarjev. Kaj se je medtem zgodilo? Zakaj je junak Cin Peng postal »razbojnik«? Kdo se je spremenil: Cin Peng ali londonski veljaki?

Malaja je majhna gorata dežela na Malaškem polotoku, ki jo sestavljata dve angleški koloniji: Malaška federacija in Singapur. Obe skupaj merita komaj 132.000 kvadratnih kilometrov (povprečno manj kot Jugoslavija) in imata okrog 5 milijonov prebivalcev — Malajcev, Kitajcev in Indijcev. V Malaški federaciji je 9 sultanatov (majhnih državice, ki jim vladajo sultani) in dve angleški naselbini, ki sta do nedavnega bili pod Singapurom. Kolonija Singapur pa je le mesto, ki skupno z okolico šteje okrog milijon prebivalcev. Anglezji so ga oddvojili od Malaje, ker je važna strateško oporišče na Daljnem vzhodu. Kmalu bo minilo 500 let od dneva, ko so odposlanci britanskega imperija prinesli v Malajo civilizacijo: — uboje, počize in sv. pismo. Potem so Malajci spoznali š. Portugalce, Nizozemce in med zadnje svetovno vojno tudi Japonce. Okupatorji se niso kdo ve kaj razlikovali: vsi so ukazovali in za ue-

pokorščino kaznovali. Odhajali so in prihajali drugi — še bolj oblastni in kruti. Leta so tekla. Malajci so se kot sužnji rodili in kot sužnji umirali. Le stariji so pripovedovali pravljice o svojih bodih, ki so jih slišali od svojih dedov. Morda je tudi Cin Peng nekot poslušal take pravljice...

Ko je z razvojem industrije rasla tudi potreba po kavčuku, so Anglezji začeli spreminjati Malajo v največjega pridelovalca kavčuka na svetu. Našli so tudi velike zaloge kositra, rude, ki jo zlasti vojna industrija nujno potrebuje. Poslej sta kavčuk in kositer krojila usodo Malaj. V deželo so se začeli seliti evropski, kitajski in indijski kapitalisti ter kitajski in indijski delavci. Od 1951 do 1947 leta se je število Kitajcev v Malaji podvojilo. Priselilo pa se je tudi okrog 200.000 Indijcev.

Danes je v Malaji le 2 in pol milijona Malajcev, 1.900.000 je Kitajcev, 600.000 Indijcev in okrog 10.000 Evropejcev. V Singapuru pa je tri četrt milijona Kitajcev in le 200.000 Indijcev, Evropejcev in drugih narodnosti. Med malaškimi, kitajskimi, angleškimi in indijskimi bogataši nikoli ni bilo sožitja. Malajci so vedno gledali Kitajce in Indijce kot pritepence, ki so prišli v Malajo, da bi obogateli na njihov račun. Kitajci in Indijci pa so hoteli imeti v deželi čimveč besede. Pri tem so seveda naleteli na ogorčen odpor Malajcev. Te spore so se podpirali angleški kolonialni uradniki. »Deli in vladaj!«

Vsi skupaj pa so poskrbeli, da bi se tudi reveži sovražili med seboj. Kitajskim delavcem so pripovedovali, da jih Malajci sovražijo, zaostali malajski kmetovalcem pa so trdili, da jih bila Malaja srečna dežela, če v njej ne bi bilo Kitajcev. In indijske reževe so ščevali na Kitajce ter Malajce. Mnogi so, da bo kapital toliko časa varno naložen, dokler se bodo reveži grizli med seboj.